

საქართველო XVI-XVIII
საუკუნეების ნიდერლანდურ
რუკებსა და გრავიურებზე

Georgia on the Dutch
Maps and Gravures of
the XVI-XVIII centuries

საქართველო XVI-XVIII საუკუნეების ნიდერლანდურ რუკებსა და გრავიურებზე Georgia on Dutch maps and engravings of the XVI-XVIII centuries

კატალოგი მომზადდა ა(ა)იპ ღია სივრცე კავკასიის პროექტის „საქართველო XVI-XVIII საუკუნეების ნიდერლანდურ რუკებსა და გრავიურებზე: „დაკავშირებულობის“ ისტორია“, თარგმანებში ნიდერლანდების სამეფოს საელჩოს თინანსური მხარდაჭერით და მასში გამოთქმული მოსაზრებები შესაძლოა არ ასახავდეს საელჩოს ოფიციალურ პოლიტიკას ან შეხედულებებს.

ავტორი: სულხან სალძე

პასუხისმგებელი პირები: ირმა პავლიაშვილი, თეონა მაჭარაშვილი

დიზანი/დაკაბადონება: მარიამ მუთიძე

თბილისი 2022

© აკრძალულია კატალოგში მოყვანილი მასალების გადაბეჭდვა, გამრავლება და გავრცელება კომერციული მიზნით „ღია სივრცე კავკასიის“ (COS) თანხმობის გარეშე.

The catalogue was developed by Caucasus Open Space (COS) within the project: "Georgia on the XVI-XVIII Century Dutch Maps and Gravures: Connectivity History" with the support by the Embassy of the Kingdom of the Netherlands in Georgia. All opinions expressed in the catalogue may not reflect official policy or views of the Embassy.

Author: Sul Khan Saladze

Responsible persons: Irma Pavliashvili, Teona Macharashvili

Design: Mariam Mutidze

Tbilisi 2022

© It is prohibited to reprint, copy or distribute the catalogue or its parts for commercial purposes without express written consent by the Caucasus Open Space (COS).

2022 წელს აღვნიშნავთ საქართველოსა და ნიდერლანდების სამეფოს შორის დიპლომატიური ურთიერთობების დამყარების 30 წლისთავს. გამოფენა „საქართველო XVI-XVIII საუკუნეების ნიდერლანდურ რუკებსა და გრაფიურებზე“, სადაც სულხან სალაძის პირად კოლექციაში დაცული ექსპონატებია წარმოდგენილი, სწორედ ამ თარიღს ეძღვნება და საქართველოში ნიდერლანდების საელჩოს მიერაა მხარდაჭერილი. გამოფენა, „ღია სივრცე კავკასიის“ ორგანიზებით, მოენწყობა ბათუმში, ზუგდიდში, ქუთაისსა და თბილისში (2023 წელს). გამოფენაზე წარმოდგენილია ამსტერდამში, ლეიდენსა და სხვა ქალაქებში გამოცემული 26 რუკა და გრაფიურა. ეს რუკები გვიჩვენებს, რომ ჯერ კიდევ წინა საუკუნეებში, შავი ზღვის გაღმა-გამოღმა მდებარე ევროპის და აზიის ქვეყნები, ახალ მარშრუტებსა და კავშირებს ეძიებდნენ. ეს საკითხი დღემდე აქტუალურია. სწორედ ამიტომ, მოხარული ვარ, რომ საშუალება გვქვია, გავეცნოთ ამ ძველ რუკებს, შევიტყოთ მეტი იმაზე, თუ როგორ ხედავდნენ ჩვენი წინაპრები მსოფლიოს და ეს ინფორმაცია თანამედროვე სამყაროში გადმოვიტანოთ.

ყველა მნახველს ვუსურვებ საინტერესო გამოცდილების მიღებას და ასევე მოუთმენლად ველი გამოფენას მომავალ წელს თბილისში.

მააიკე ვან კოლდამი
ნიდერლანდების სამეფოს ელჩი საქართველოში

This year, 2022, we mark the 30th anniversary of the establishment of diplomatic relations between Georgia and the Kingdom of the Netherlands. The exhibition "Georgia on Dutch maps and engravings of the XVI-XVIII centuries" from the private collection of Sul Khan Saladze is dedicated to this date and is supported by the Netherlands embassy in Georgia. The exhibition will be held in Batumi, Zugdidi, Kutaisi and Tbilisi (in 2023), organized by Caucasus Open Space. The exhibition features 26 maps and engravings published in Amsterdam, Leiden and other cities. The maps illustrate that already in previous centuries, countries across the Black Sea, from Europe to Asia, were exploring new routes and looking for connectivity. This remains relevant to this day. I am therefore happy that we have the opportunity to get acquainted with these old maps, learn more about the views on the world of our ancestors and translate what we learn to the world of today.

I wish all viewers an interesting experience and look forward to also welcoming the exhibition in Tbilisi next year.

Maaïke van Koldam
Ambassador of the Kingdom of the Netherlands to Georgia

ნიდერლანდური კარტოგრაფიის ოქროს საუკუნე და საქართველო
Golden Age of the Dutch Cartography and Georgia

XVI საუკუნის მეორე ნახევარი ნიდერლანდური კარტოგრაფიის ოქროს საუკუნის დასაწყისად მიიჩნევა. ამ პერიოდიდან, იტალიელ კარტოგრაფებს ნიდერლანდელებისა და ფლანდრიელების სახით, სერიოზული მეტოქეები გამოუჩნდნენ. ისინი, ძირითადად, თანამედროვე ნიდერლანდების და ბელგიის ქალაქებში ცხოვრობდნენ. ოქროს საუკუნის დასაწყისი უკავშირდება ფლანდრიელი კარტოგრაფების, გერარდ მერკატორის მიერ 1569 წელს, მსოფლიო რუკის შექმნას და აბრაჰამ ორტელიუსის მიერ, 1570 წელს, მსოფლიოს პირველი სისტემატიზებული ატლასის გამოცემას. მნიშვნელოვანი რუკები შეიქმნა შემდეგ წლებში ამსტერდამში, ლუისბურგში, კელნში, ლეიდენში და სხვა ქალაქებში. ამსტერდამი გადაიქცა კარტოგრაფიის უდიდეს ცენტრად ევროპაში. აქ რუკებისა თუ სხვა გეოგრაფიული ატლასების შექმნა და გამოცემა არა ცალკეული კარტოგრაფის ან გამომცემლის საქმიანობა, არამედ, მნიშვნელოვანი საგვარეულო ბიზნესი იყო. საკმარისია მერკატორების, დე ჯოდების, ჰონდიუსების, ბლაუების, ვიშერების, იანსონების და დანკერტსების გვარების დასახელება.

ამსტერდამში საუკეთესო ევროპული რუკების ბეჭდვა არც მას შემდეგ დასრულებულა, რაც ნიდერლანდებმა XVIII საუკუნის დასაწყისიდან კარტოგრაფიაში პირველობა ევროპის სხვა ქვეყნებს დაუთმო. არაერთი თრანგი კარტოგრაფის და მოგზაურის გახსენება შეიძლება, ვის მიერაც XVII საუკუნის ბოლოსა და XVIII საუკუნის პირველ ნახევარში შექმნილი საუკეთესო რუკები თუ გრაფიურები, პარიზის პარალელურად, წარმატებით იბეჭდებოდა ამსტერდამში არსებულ უდიდეს საგამომცემლო სახლში.

ამ გამოფენის მიზანია საუკუნეების განმავლობაში ნიდერლანდებში შექმნილი იმ რუკებისა და გრაფიურების თავმოყრა, რომლებიც უკავშირდებიან საქართველოს. მათი ნაწილი საქართველოსთან ან მის რომელიმე მხარესთანაა პირდაპირ მიმართებაში, ნაწილი კი, საქართველოს ასახავს კონტინენტების, კავკასიის რეგიონის, იმპერიებისა ან ბიბლიური თემატიკის რუკებზე. გამოფენაზე, ასევე, თრანგი და გერმანელი კარტოგრაფებისა და გამომცემლების რუკები და გრაფიურებიცაა წარმოდგენილი, თუმცა, უმეტეს შემთხვევაში, მათი ცხოვრების მნიშვნელოვანი ნაწილი ამსტერდამს უკავშირდება და გამოცემებიც იქვეა დაბეჭდილი.

გამოფენაზე წარმოდგენილია საქართველოს და მასთან დაკავშირებული ცნობების ამსახველი, 6 თემატური და გეოგრაფიული კატეგორიის, 26 რუკა და გრაფიურა:

- ევროპის და აზიის 8 რუკა;
- იმპერიების 6 რუკა;
- შავი ზღვის 2 რუკა;
- საქართველოს და კავკასიის 3 რუკა;
- ბიბლიური და ისტორიული თემატიკის 2 რუკა;
- საქართველოს და ქართველების ამსახველი 5 გრაფიურა.

Amsterdam remained at the heart of European map-making even after the end of XVII century and beginning of the XVIII century, when other European cities emerged as powerful competitors in cartography; some of the best maps and gravures were being printed in Paris, by a number of French cartographers and travelers, parallel to their peers in Amsterdam's largest publishing houses.

This exhibition aims to gather the maps and gravures about Georgia, which were created throughout the centuries in the Netherlands or by Dutch cartographers. Some of the maps reflect Georgia directly, others depict Georgia as part of a continent, Caucasus region, or of different empires and biblical maps. The exhibition also includes the maps and gravures of French and German cartographers and publishers, however, in most cases, substantial parts of their lives were related to the Netherlands and its publishing houses.

The exhibition covers 26 maps and gravures grouped by six major topics, related to Georgia:

- 8 maps of Europe and Asia;
- 6 maps of empires;
- 2 maps of the Black Sea;
- 3 maps of Georgia and the Caucasus;
- 2 maps of biblical and historic genres;
- 5 gravures depicting Georgia and/or Georgians.

16 maps and gravures are dated by XVIII century, 6 maps – XVII century and 4 – XVI century. Their largest share is published in Amsterdam, including the maps and gravures that were created in other European cities, but published in Amsterdam at the same time.

The geography of the 26 maps and gravures spans three contemporary states: the Netherlands, Belgium and Germany, and includes 6 cities: 17 items from Amsterdam, 3 from Leiden, 3 from Antwerp, 1 from Rotterdam, 1 from Duisburg and 1 from Cologne.

Naturally, it is impossible to collect all of the Dutch maps about/or containing information about Georgia. However, the maps and gravures presented in the exhibition offer substantial information about the perspectives and knowledge of Dutch cartographers about Georgia. Despite some of the mistakes in locating the cities or rivers on the maps, as well as some misspellings of the names of locations, those materials contain important historic knowledge.

16 რუკა და გრაფიურა თარიღდება XVIII საუკუნით, 6 რუკა - XVII, ხოლო 4 მათგანი - XVI საუკუნით. მათი დიდი ნაწილი ამსტერდამშია გამოცემული, მათ შორის, ის რუკები და გრაფიურები, რომლებიც ევროპის სხვა ქვეყნებში შეიქმნა, თუმცა გამოცემის ადგილი, სხვა ქალაქებთან ერთად, ამსტერდამიც იყო.

26 რუკისა და გრაფიურის გეოგრაფია, თანამედროვე ევროპის სამი სახელმწიფოს: ნიდერლანდების, ბელგიის და გერმანიის 6 ქალაქს მოიცავს და შემდეგნაირად ნაწილდება: ამსტერდამი - 17, ლეიდენი - 3, ანტვერპენი - 3, როტერდამი - 1, დუისბურგი -1, კელნი-1. ცხადია, საქართველოს ან მასთან დაკავშირებული ცნობების ამსახველი ყველა ნიდერლანდური რუკის შეკრება თითქმის შეუძლებელია, თუმცა გამოთენაზე წარმოდგენილი რუკები და გრაფიურები საკმარის ინფორმაციას გვანვლიან იმის შესახებ, თუ როგორ ხედავდნენ ან რა იცოდნენ საქართველოზე მისგან ათასობით კილომეტრის დაშორებით მოღვაწე კარტოგრაფებმა. მიუხედავად იმისა, რომ რიგ შემთხვევებში რუკებზე დატანილი ქალაქების თუ მდინარეების ლოკალიზება მცდარია, ზოგან კი სახელწოდებებია არასწორად აღნიშნული, ისინი მნიშვნელოვან ისტორიულ დატვირთვას ატარებენ.

გამოთენაზე წარმოდგენილია სამი რუკა, რომელთა ავტორებს ნიდერლანდური კარტოგრაფიის ოქროს საუკუნის დასაწყისი უკავშირდება. კერძოდ, ფლანდრიელი კარტოგრაფების, გერარდ მერკატორის 1578 წლით დათარიღებული „ASIAE III TAB:“ (აზია III ტაბულა) და აბრაჰამ ორტელიუსის ორი რუკა: 1590 წლის „Pontus Evxinv“ (სტუმართმოყვარე ზღვა) და 1624 წელს გამოცემული „Lumen Historiarum per Orientem (ისტორიის შუქი აღმოსავლეთში). ორივე ავტორი არამარტო ნიდერლანდური, არამედ მსოფლიო კარტოგრაფიის ლეგენდებად მიიჩნევიან.

ევროპისა და აზიის შესაყარზე მდებარე საქართველო ბევრ რუკაზეა ასახული. ქვეყნის გეოგრაფიული მდებარეობის განსაკუთრებულობად უნდა მივიჩნიოთ ის, რომ საქართველო წარმოდგენილია როგორც აზიის, ისე ევროპის რუკებზე. ევროპის რუკებზე საქართველოსთან დაკავშირებული აღნიშვნები ყოველთვის მარჯვენა ქვედა კუთხეშია მოთავსებული, ხოლო აზიის რუკებზე, პირიქით - მარცხენა კუთხეში. მაგ.: 1592 წელს, კელნში, ნიდერლანდელ კარტოგრაფ მათიას ქუადის მიერ გამოცემული „Evropa“ (ევროპა).

საუკუნეების განმავლობაში ნიდერლანდელი კარტოგრაფები რუკებზე წარმატებით უხამებდნენ ერთმანეთს ცნობებს ძველი ბიბლიური, ანტიკური და მათი თანადროული სამყაროს შესახებ. მაგ.: 1704 წელს, როტერდამში გამოცემულ დანიელ სტოპენდალის ცნობილ რუკაზე, სადაც მთავარი ფოკუსი პავლე მოციქულის მოგზაურობას უკავშირდება, რუკის მარჯვენა ზედა კუთხეში წარმოდგენილია ცნობები უძველესი ქართული სახელმწიფოების - კოლხეთისა და იბერიის შესახებ. ოღონდ, იმ განსხვავებით, რომ ძველი კოლხეთისა და იბერიის გვერდით აღნიშნულია აფხაზეთში, თანამედროვე გაგრის მახლობლად არსებული, გენუელების სავაჭრო ფაქტორია - S. Sopia (სანტა სოფია).

The exhibition includes three maps, authored during the beginning of the Golden Age of the Dutch cartography. For example, the maps by Flemish cartographers: “ASIAE III TAB:” created in 1578 by Gerard Mercator and two maps by Abraham Ortelius: “Pontus Evxinv” (“hospitable sea”) published in 1590 and “Lumen Historiarum per Orientem” (“light of history in the East”) published in 1624. Both authors are considered to be the legends of not only Dutch, but also world cartography.

Georgia, located at the crossroads of Europe and Asia, is depicted on many maps. The peculiarity of Georgia’s geographic location is reflected in the fact that the country is depicted on the maps of both Asia, as well as Europe. On the European maps, the markings about Georgia are reflected in right lower corner, while on the maps of Asia, on the contrary – in the left corner; for example, on the map “Evropa” (“Europe”), published in 1592 in Cologne, by Dutch cartographer Matthias Quad.

For centuries, Dutch cartographers successfully combined information from old biblical, antique as well as contemporary sources, for example, on the famous map published in 1704 Rotterdam by Daniel Stoopendaal, the focus is on the travels of the apostle Paul. The upper right corner of the map provides information about the ancient Georgian kingdoms of Kolkheti (Colchis) and Iberia, with one difference – in Abkhazia, nearby contemporary Gagra, there is indication S. Sopia (Santa Sophia) – the Genoese trade port.

The exhibition also depicts the maps, where cartographers indicate local names of the Black Sea, related to Kolkheti/Colchis kingdom – such as “Kolkheti/Colchis Sea” or “Phasis Sea”. Such names are indicated on both maps of Abraham Ortelius and the map published in 1652 Amsterdam, by Nicolaus Blankaart and Johannes Janssonius. This indicates the particular role of the Black Sea in the life of old Kolkheti/Colchis, as well as the reaffirmation that historically, the Black Sea connected, rather than divided Georgia with Europe. The Black Sea offers tremendous opportunities for Georgia and materializing this opportunity, considering current geopolitical situation, is becoming increasingly important.

The maps, themed around the golden fleece, continue the topic of old Kolkheti/Colchis. For example, the map by Henri Abraham Chatelain, published in 1719 Amsterdam, depicting the route of the Argonaut boat, heading towards Kolkheti/Colchis.

გამოფენაზე წარმოდგენილია რუკები, რომლებზეც ძველი კოლხეთის აღწერისას კარტოგრაფები უთითებენ შავი ზღვის ლოკალურ, კოლხეთის სამეფოსთან დაკავშირებულ ისეთ სახელწოდებებს, როგორებიცაა „კოლხეთის“ ან „ფაზისის“ ზღვა. ამგვარი აღნიშვნები არის აბრაჰამ ორტელიუსის ორივე რუკაზე და 1652 წელს, ნიკოლას ბლანკარტის და იოჰანეს იანსონიუსის მიერ ამსტერდამში გამოცემულ რუკაზე. ეს ფაქტი ძველი კოლხეთის ცხოვრებაში შავი ზღვის განსაკუთრებულ როლზე უნდა მიანიშნებდეს და მორიგ დადასტურებად მივიჩნიოთ იმისა, რომ ისტორიულად შავი ზღვა კი არ ჰყოფს საქართველოს ევროპისგან, არამედ აკავშირებს მასთან. შავი ზღვა საქართველოსთვის უდიდესი შესაძლებლობების სივრცეა და მისი ეფექტურად გამოყენება, ახალი გეოპოლიტიკური ვითარების გათვალისწინებით, კიდევ უფრო მნიშვნელოვანი ხდება.

ძველი კოლხეთის თემის გაგრძელებაა რუკები, რომლებზეც ოქროს საწმისის თემას ვხვდებით. ამ მხრივ, შეიძლება გავხსენოთ ანრი აბრამ შატლენის მიერ, 1719 წელს ამსტერდამში გამოცემული რუკა, სადაც კოლხეთისკენ მიმავალი არგონავტების ნავის საზღვაო მარშრუტია დატანილი.

ძველი ნიდერლანდური რუკები ერთ-ერთი საუკეთესო წყაროა იმის საილუსტრაციოდ, თუ როგორ ხედავდნენ ორი დიდი იმპერიის - ოსმალეთის და სპარსეთის - ინტერესებს შორის მოქცეულ საქართველოს ევროპელები. ხშირად სწორედ ამ იმპერიების ინტერესების გადაკვეთას და გავლენის სფეროებს უკავშირდება დასავლეთ და აღმოსავლეთ საქართველოს სხვადასხვა ფერში გამოსახვა. ისევე, როგორც რუკაზე გამყოფი ხაზების დატანება. თუმცა, იმპერიების რუკებზეც კი, სამეფო-სამთავროებად დაშლილი საქართველოს აღსანიშნავად, კარტოგრაფები, ერთიან სახელწოდებას - „GEORGIA“-ს იყენებენ, რაც მთელი ქვეყნის ტერიტორიას ფარავს. ეს გარემოება მიუთითებს საქართველოს სამეფო-სამთავროების ერთიანი სივრცის, ქვეყნის და კულტურის ნაწილად აღქმაზე. ამ მხრივ, გამოფენაზე წარმოდგენილი ორი რუკის დასახელებაც საკმარისია: იუსტუს დანკერტსის მიერ 1688 წელს ამსტერდამში და პიტერ ვან დერ აას მიერ 1713 წელს ლეიდენში დაბეჭდილი რუკები. აქვე ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ რუკებიდან საქართველოს აღსანიშნავად „GEORGIA“-ს გაქრობის ტენდენცია, ბევრად გვიანდელი, XIX საუკუნის მოვლენაა და რუსეთის იმპერიას უკავშირდება. საქართველოს სამეფო-სამთავროების ანექსიის შემდეგ, იმპერიამ „GEORGIA“ თბილისის და ქუთაისის გუბერნიებით ჩაანაცვლა.

ცალკე უნდა ითქვას, 1732 წელს ამსტერდამში არსებულ უდიდეს „Covens & Mortier“ -ის საგამომცემლო სახლში დაბეჭდილ „Carte Des Pays Voisins De La Mer Caspienne“-ს (კასპიის ზღვის მეზობელი ქვეყნების რუკა) შესახებ, რომლის შექმნაში მონაწილეობა აქვს მიღებული ქართველ დიპლომატ და მოგზაურ სულხან-საბა ორბელიანს. რუკაზე სულხან-საბას აღნიშვნას მარჯვენა ზედა კუთხეში ვხვდებით: Sofkam Sabas Prince de Georgie (სულხან საბა, ქართველი თავადი). მართალია, ამ შემთხვევაში, რუკის ავტორი ფრანგი სამეფო კარტოგრაფი გიომ დელილია და რუკაც პირველად 1723 წელს პარიზში დაიბეჭდა, მაგრამ ამსტერდამულ გამოცემაში სულხან საბას დამსახურება უცვლელად არის გადატანილი. თუ გავითვალისწინებთ, რამდენად დიდი კარტოგრაფი იყო გიომ დელილი, ხოლო ამსტერდამში არსებული გამომცემლობა „Covens & Mortier“ რა მაშტაბის საგამომცემლო სახლს წარმოადგენდა,

Old Dutch maps are one of the best sources to illustrate how Europeans saw Georgia, sandwiched between the interests of the two great empires – the Ottoman and the Persian. Often, the West and East Georgia is colored in different hues on the maps, or otherwise lined to reflect the overlap of those interests. However, even the maps of the empires, where Georgia is divided into small kingdoms, cartographers use unifying name “GEORGIA”, referring to entire territory. Such approach of old cartographers reflects perception of Georgian kingdoms as one unity, one country and common cultural space. Two maps of the exhibition illustrate this well: the map by Justus Danckerts, printed in 1688 Amsterdam and the map by Pieter van der Aa printed in 1713 Leiden. It must also be emphasized that the tendency of removing the name “GEORGIA” from the maps emerged much later, from the XIX century, as a phenomena related to the Russian empire. Following the annexation of the Georgia’s kingdoms, the name “GEORGIA” was substituted by “Tiflisskaya and Kuttaisskaia gubernya/governorships of Tbilisi and Kutaisi”.

The map of the Caspian Sea neighborhood - “Carte Des Pays Voisins De La Mer Caspienne”, published in 1732 Amsterdam, by one of the greatest publishing houses “Covens & Mortier” deserves a special attention: Georgian diplomat and traveler Sulokhan-Saba Orbeliani participated in its making. The upper right side of the map reads: Sofkam Sabas Prince de Georgie (Sulokhan Saba, Georgian Lord). Although, in this case, the author of the map is the French cartographer Guillaume Delisle, and the first publication of the map was made in 1723 Paris, but the Amsterdam publication reflects the work of Sulokhan Saba with a high precision. Considering the greatness of reputation attributed to the cartographer Guillaume Delisle and the Amsterdam-based publishing house “Covens & Mortier” it is easy to imagine the scale of distribution of the information about Georgian diplomat and traveler, for people interested in cartography and the world.

The history of XVI-XVIII Dutch and overall, European cartography demonstrates that unlike the maps of Georgia or Caucasus, the maps of Georgia’s separate units or regions is rare. From this perspective, there is a pleasant exception - namely, the map of Samegrelo, printed in Leiden, in 1713 by Pieter van der Aa. The original version of the map is connected to the Catholic missionaries in the XVII Georgia – Cristoforo de Castelli and Arcangelo Lamberti. However, the Leiden publication is distinguished with the decorative elements, characteristic for Pieter van der Aa. The exhibition features the colored version of this map.

Along with the maps, the exhibition will present the gravures related to Georgia, printed in XVII-XVIII centuries in Amsterdam and Antwerp, including the distinguished gravure of the oldest sketch of Tbilisi, first created in 1673 during travels of Jean-Chardin, printed in Antwerp in 1687. Another distinguished gravure included in the exhibition depicts Tbilisian women, printed in 1737 in Amsterdam, sketched by French artist, Claude Aubriet.

იოლი წარმოსადგენია, კარტოგრაფიის და ზოგადად მსოფლიოს შესწავლით დაინტერესებული რამდენი ადამიანი გაიგებდა ქართველი დიპლომატის და მოგზაურის შესახებ.

XVI-XVIII საუკუნეების ნიდერლანდური და მთლიანად ევროპული კარტოგრაფიის ისტორია მოწმობს, რომ განსხვავებით საქართველოს ან კავკასიის თემატიკაზე მომზადებული რუკებისგან, იშვიათობას წარმოადგენს საქართველოს ცალკეული სამეფო-სამთავროების და რეგიონების რუკები. ამ მხრივ სასიამოვნო გამონაკლისია, ლეიდენში, 1713 წელს პიტერ ვან დერ აას მიერ გამოცემული სამეგრელოს რუკა. ამ რუკის თავადაპირველი ვერსია, XVII საუკუნეში საქართველოში მოღვაწე კათოლიკე მისიონერების - კრისტოფორო კასტელის და არქანჯელო ლამბერტის სახელს უკავშირდება. თუმცა, ლეიდენური გამოცემა ვან დერ აასთვის დამახასიათებელი გაფორმებებით გამოირჩევა. გამოფენაზე წარმოდგენილია რუკის ფერადი ვერსია.

რუკებთან ერთად, გამოფენაზე ნახავთ XVII-XVIII საუკუნეებში, ამსტერდამსა და ანტვერპენში დაბეჭდილ საქართველოსთან დაკავშირებულ გრაფიურებს. აუცილებლად უნდა ვახსენოთ, 1687 წელს, ანტვერპენში დაბეჭდილი თბილისის უძველესი ჩანახატის გრაფიურა, რომელიც 1673 წელს, ფრანგ მოგზაურ ჟან შარდენის საქართველოში ყოფნის დროს შეიქმნა და 1737 წელს, ამსტერდამში დაბეჭდილი თბილისელი ქალების ჩანახატი, რომლის ავტორია ფრანგი მხატვარი კლოდ ობრიე.

რუკები და გრავიურები
Maps and Gravures

გერარდ მერკატორი (1512-1594)

ტაბულა აზია III

დუისბურგი. 1579 წ.

68x59

რუკა მომზადებულია გერარდ მერკატორის მიერ, პტოლემეს გეოგრაფიის საფუძველზე.

ხელით გაფერადებულ რუკაზე დატანილია შავ და კასპიის ზღვებს შორის მოქცეული ქვეყნები. რუკის ფოკუსი მიმართულია COLCHIS-ის (კოლხეთი), IBERIA-ს (იბერია), ALBANIA-ს (ალბანეთი) და ARMENIA MAIOR-ისკენ (სომხეთი). აღნიშნულია მთავარი ქალაქები, მდინარეები, ტბები, მთები და უღელტეხილები. რუკას თან ერთვის კასპიის ზღვაში ჩახატული რუკის დეკორატიული გაფორმება და შავ ზღვაში დახატული ურჩხული.

რუკაზე კარგად იკითხება ძველი ქართული სამეფოები - კოლხეთი და იბერია. კოლხეთის სამეფოდან PONTI EVXINI PARS-ს (შავი ზღვა) არაერთი მდინარე უერთდება. მათ შორის, Apsorrus flu (ჭოროხი), Phasis flu (რიონი), Hippius flu (ცხენისწყალი), Cianeus flu (ჭანისწყალი), Corax fluuius (კოდორი). რუკაზე ნათლად ჩანს, რომ მდინარე რიონის დინება შეცდომით, სამხრეთიდან - ჩრდილო-დასავლეთით არის მიმართული, მაშინ, როდესაც ის ჩრდილოეთიდან - სამხრეთ-დასავლეთით უნდა მიედინებოდეს.

კარგად იკითხება კოლხური ტომების - Manrali (მეგრელები) და Zani (ჭანების) განსახლების ადგილები.

ციხე-ქალაქებიდან აღნიშნულია: Apsorrus (გონიო), Sebastopolis (სავარაუდოდ, ციხისძირი), Phasis (ფაზისი), Aiapolis (აია), Dioscuria, Sebastopolis (სოხუმი) და სხვ.

კოლხეთის სამეფოდან სამხრეთით, ვერტიკალურად გამოსახულ მთებზე, აღნიშნულია Moschichi montes (მესხეთის მთები), რომელიც სამხრეთ დასავლეთით გრძელდება და Trapezus-თან (ტრაპიზონი) მთავრდება. კოლხეთის სამეფოს ჩრდილოეთიდან, იბერიის მიმართულებით, ჰორიზონტალურად მიუყვება Caucasus mons (კავკასიონის მთები).

იბერიის ნაწილში რუკაზე აღნიშნულია: Zalissa (ძალისა), Armactica (არმაზის ციხე), Mestleta (მცხეთა), Sura (სავარაუდოდ, სურამი), Artanissa (არტანუჯი) და სხვ.

მდინარეებიდან, ასევე, აღნიშნულია Cyrus fluuius (მტკვარი), თუმცა მისი დინება არასწორად, ჩრდილოეთიდან ვერტიკალურად სამხრეთით არის გამოსახული. დინების მცდარი აღნიშვნის გამო, რუკაზე სურამი და არტანუჯი, მცხეთიდან ჩრდილოეთით ექცევა

Gerard Mercator (1512-1594)

Asiae III Tab

Duisburg. 1579

68x59

The map is created by Gerard Mercator, based on Ptolemy's Geography.

The hand-colored map depicts the countries located between the Black and Caspian Seas. The map accentuates Colchis, Iberia, Albania, and Kingdom of Armenia. Major cities, rivers, lakes, mountains, and passes are indicated. The map includes decorative elements in the Caspian Sea, as well as the beast in the area of the Black Sea.

The map depicts Georgian Kingdoms – Colchis and Iberia. Kingdom of Colchis connects to the Ponti Evxini Pars (the Black Sea) through several rivers, among others: Apsorrus flu (contemporary Chorokhi), Phasis flu (Rioni), Hippius flu (Tskhenistskali), Cianeus flu (Chanistskali), Corax fluuius (Kodori). The map mistakenly locates the flow of Rioni river from South through North-West, while, it flows from North towards South-West.

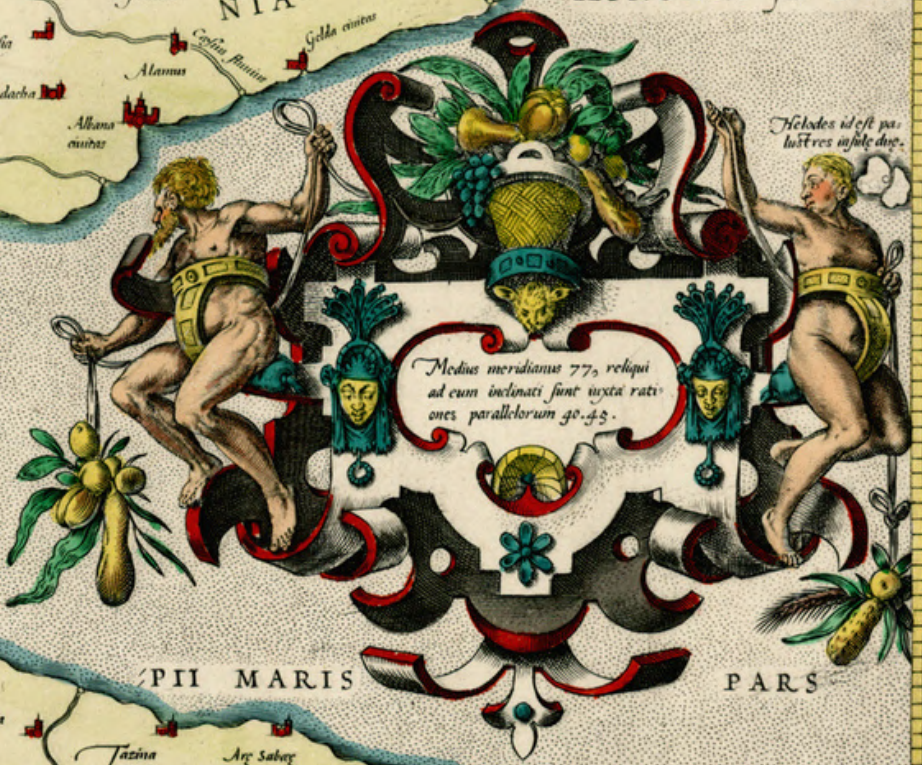
The map also shows the settlements of the Manrali (Megreli) and Zani (Chani) tribes.

Castle-towns indicated on the map include: Apsorrus (Gonio), Sebastopolis (likely, Tsikhidziri), Phasis, Aiapolis (Aya), Dioscuria, Sebastopolis (Sokhumi) and others.

South of Kolkheti/Colchis kingdom, Moschichi montes (Meskhetian mountains) are indicated on vertically drawn mountains, which continue towards South-West ending in Trapezus (Trapzoni). North of Kolkheti/Colchis kingdom, in the direction of Iberia, Caucasus mons (Caucasus Mountains) are stretching horizontally.

The map indicates Zalissa (Dzalisa), Armactica (Armazi Castle), Mestleta (Mtskheta), Sura (likely Surami), Artanissa (Artanuji) and others, in the area of Iberia.

The map also indicates Cyrus fluuius (Mtkvari) river, however, its flow is indicated incorrectly as well – the map indicates the flow from the North to the South vertically, because of which Surami and Artanuji appear to the North of Mtskheta.

Medius meridianus 77, reliqui ad eum inclinati sunt iuxta rationes parallelorum 30.43.

Hic locus id est pars huius mundi dicitur.

Praxel

აბრაჰამ ორტელიუსი (1527-1598)

სტუმართმოყვარე ზღვა

ანტვერპენი. 1590/1620 წწ.

66x57

აბრაჰამ ორტელიუსის შავი ზღვის შესანიშნავი რუკა, პირველად, 1590 წელს დაიბეჭდა ანტვერპენში და მას შემდეგ არაერთხელ გამოიცა XVII საუკუნეებში მოღვაწე ნიდერლანდელი კარტოგრაფების და გამომცემლების მიერ.

ორტელიუსის ეს რუკა, ისევე, როგორც მისი ეპოქის ბევრი სხვა კარტოგრაფის რუკები, მომზადებულია პტოლემეს (Ptolemy) გეოგრაფიის საფუძველზე.

რუკის მთავარი ფოკუსი მიმართულია შავ ზღვაზე, რომელიც აქ მისი ძველი ბერძნული ერთ-ერთი სახელწოდებით - Pontus Euxinus (სტუმართმოყვარე ზღვა) არის წარმოდგენილი. რუკის ცენტრში, შავი ზღვის აღსანიშნავად, ვხვდებით ზღვის კიდევ უფრო ძველ ბერძნულ სახელწოდებასაც - Axenus (არასტუმართმოყვარე).

იმის გათვალისწინებით, რომ რუკის მთავარი ფოკუსი შავ ზღვას უკავშირდება, რუკაზე ზღვის ირგვლივ არსებული ქვეყნები/სამეფოები მხოლოდ ნაწილობრივ, უმეტესად სანაპირო ზოლის გაყოლებაზეა წარმოდგენილი.

საქართველოსთან დაკავშირებული ცნობებიდან, რუკაზე, შავი ზღვის აღმოსავლეთი სანაპირო COLCHIS-ს (კოლხეთი) უჭირავს და შავი ზღვის აღმოსავლეთი სანაპიროს გარდა, იჭრება ჩრდილო აღმოსავლეთის და სამხრეთ დასავლეთის მიმართულებით.

ორტელიუსის ამ რუკაზე, შავი ზღვის ჩრდილო-აღმოსავლეთით, ვხვდებით, კოლხური ტომის Heniochi (ჰენიოხები) აღმნიშვნელი წარწერა. ჰენიოხებისგან აღმოსავლეთით იკითხება წარწერა Suani (სვანები). რაც შეეხება რუკის სამხრეთ დასავლეთ ნაწილს, აქ შესაძლებელია კიდევ ერთი კოლხური ტომის - Macrones (მაკრონები) ამოკითხვა. მაკრონებიდან აღმოსავლეთით კი, Moschici montes (მესხეთის მთები) აღნიშვნაა.

აბრაჰამ ორტელიუსი ერთ-ერთი პირველი კარტოგრაფია, ვინც კოლხეთის ნაპირებთან, შავი ზღვის აღსანიშნავად, მისი ლოკალური სახელწოდება - PHASIANVM MARE (ფაზისი ზღვა) გამოიყენა. უნდა ვივარაუდოთ, რომ ეს აღნიშვნა ძველ კოლხეთში საზღვაო საქმის და ნაოსნობის განვითარების მნიშვნელოვანი დადასტურებაა.

კოლხეთიდან ჩრდილო დასავლეთით, შავი ზღვის კიდევ ერთ ლოკალური სახელწოდებას - CAVCASEVM MARE (კავკასიის ზღვას) ვხვდებით.

სახელწოდება ფაზისის ზღვის გარდა, შავ ზღვაში, კოლხეთის ნაპირებთან სხვა საინტერესო აღნიშვნაცაა. კერძოდ, მითიური კუნძული Aee ins (აია). ზოგიერთი ძველი წყაროს ცნობით, სწორედ კოლხეთის ნაპირებთან არსებობდა კუნძული აია, სადაც გრძნეული ქალღმერთი კირკე (მედეას მამიდა, კოლხეთის მეფე აიეტის და) ცხოვრობდა.

კუნძულიდან ჩრდილოეთის გაყოლებაზე, ხმელეთზე, Dioscurias, que et Sebastopolis-ია (სოხუმი), კიდევ უფრო ჩრდილოეთით კი, Pityus, Imperi Romani terminus, Arr (ბიჭვინთა). კუნძულიდან სამხრეთით, ხმელეთზე აღნიშნულია: Aea (აია), Phasis (ფაზისი), Sebastopolis (სავარაუდოდ, ციხისძირი), Apsarus, et Absyrtus (გონიო).

რუკაზე მრავლად არის დატანილი მდინარეების ქსელი. შესაძლებელია არაერთი მდინარის იდენტიფიცირება: Apsorus flu (ჭოროხი), Bathis flu (ყოროლისწყალი), Acinasis flu (კინტრიში), Isis flu (ნატანები), Magrus flu (სუფსა), Chobus flu (ენგური, ან ხობი), Singames flu (ტეხური), Hippius flu (ცხენისწყალი), Cyaneus flu (ჭანისწყალი), Corax (კოდორი) და სხვ.

Abraham Ortelius (1527-1598)

Pontus Evxinvs

Antwerpen. 1590/1620

66x57

The remarkable map of the Black Sea by Abraham Ortelius was printed in 1590 Antwerp for the first time and since has been reprinted several times throughout the XVII century by the Dutch cartographers and publishers.

This map by Ortelius, jut like other maps of this era, was created on the basis of Ptolemy's Geography.

The key focus of the map is directed towards the Black Sea, which is indicated by one of its old Greek names – Pontus Euxinus (the Hospitable Sea). The center of the map indicates another older Greek name of the sea – Axenus (unhospitable).

Considering that the core focus of the map is the Black Sea, the map depicts surrounding countries/kingdoms only partially, mostly emphasizing their shores.

The part that shows Georgia, depicts the Eastern shore of the Black Sea – Kolkheti (Colchis) and stretches in the direction of North-East and South-West.

The map of Ortelius, in the North-East of the Black Sea, indicates the settlement of Kolkhetian tribe Heniochi. Towards the East from the Heniochi there is indication – Suani (Svans). As for the South-West of the map, here is another Kolkhetian tribe – Macrones, and further Eastward – Moschici montes (Meskhetian mountains).

Abraham Ortelius is one of the first cartographers, who used the name PHASIANVM MARE (Phasis Sea) for the part of the Black Sea on the shores of Kolkheti, which was its local name. It may be important evidence of developed naval culture in the region.

Towards North-West from Kolkheti, one more local name of the Black Sea is indicated – CAVCASEVM MARE (Caucasus Sea).

Apart from the “Phasis Sea”, there are other interesting indications on the shores of Kolkheti – the mythical island of Aee ins (Aya). Some of the old sources indicate that there was an island Aya on the shores of Kolkheti, where a sorceress goddess Kirke (aunt of Medea, sister of Kolkhetian king Aeetes) lived.

From the island, across the Northern stretch, there is indication – Dioscurias, que et Sebastopolis (Sokhumi), farther up north there is Pityus, Imperi Romani terminus, Arr (Bichvinta). Southwards from the island, the map indicates Aea (Aya), Phasis, Sebastopolis (likely, Tsikhisdziri), Apsarus et Absyrtus (Gonio).

The map richly describes the river network, where many of contemporary rivers are identifiable: Apsorus flu (Chorokhi), Bathis flu (Korolistskali), Acinasis flu (Kintrishi), Isis flu (Natanebi), Magrus flu (Supsa), Chobus flu (Enguri or Khobi), Singames flu (Tekhuri), Hippius flu (Tskhenistskali), Cyaneus flu (Chanistskali), Corax (Kodori) and others.

მათიას ქუადი (1557-1613)

ევროპა

კელნი. 1592 წ.

37x25

მათიას ქუადის ევროპის რუკის ამ გერმანულენოვან გამოცემაზე, რომელიც გამოცემის მერე გაფერადდა, მთავარი ფოკუსი მიმართულია ევროპის კონტინენტისკენ და მიუხედავად რუკის მცირე ზომისა, დეტალურად არის წარმოდგენილი კარტოგრაფის თვალთ დანახული ევროპა.

PONTVS EVXINVS (შავი ზღვის) აღმოსავლეთ სანაპიროზე წარმოდგენილია საქართველოს ქალაქები და ციხეები: Gonca (გონიო), Zonati (ბათუმი), Fasso (ფაზისი), Zauatopoli (სოხუმი) და Goro (სავარაუდოდ, გაგრა). გონიოს ქვემოთ დატანილია წარწერა "QUIXA", რაც, შესაძლოა, გურიას აღნიშნავდეს. რუკაზე არ არის აღნიშნული თბილისი და საქართველოს აღმოსავლეთ ნაწილში მდებარე სხვა ქალაქები, თუმცა, კარგად იკითხება წარწერა - „GEORGIANI“, რაც საქართველოს, ქართველების ქვეყანას აღნიშნავს.

Matthias Quad (1557-1613)

Evropa

Cologne. 1592 წ.

37x25

This German publication of the Europe's map by Matthias Quad, colored after publication, focuses mainly on European continent and despite the small size of the map, provides detailed depictions of the Europe, seen through the eyes of the cartographer.

The Eastern shore of PONTVS EVXINVS (Black Sea) depicts Gonca (Gonio), Zonati (Batumi), Phasis, Zauatopoli (Sokhumi) and Goro (likely, Gagra). QUIXA is indicated below Gonio, which, likely, indicates Guria. The map does not indicate Tbilisi, nor other cities of Eastern Georgia, however, the indication "GEORGIANI" is prominent, indicating Georgia, or the country of Georgians.

EUROPA

Scala miliarum Germanicorum

- a Scotia
- b Anglia
- c Irlandia
- d Hispania
- e Gallia
- f Italia
- g Germania
- h Dania
- i Moscovia
- k Finlandia
- l Noruegia
- m Vinnarchia

- o Sicilia
- p Sardinia
- q Corsica
- r Calabria
- s Apulia
- t Sicilia
- u Sicilia
- v Sicilia
- w Sicilia
- x Sicilia
- y Sicilia
- z Sicilia

**აბრაჰამ ორტელიუსი (1527-1598),
ბალთაზარ მორეტუსი (1574-1641)**

ისტორიის შუქი აღმოსავლეთში
ანტვერპენი. 1595/1624 წ.
62x52

რუკაზე, ერთდროულადაა წარმოდგენილი ძველი ბიბლიური და აბრაჰამ ორტელიუსის თანამედროვე სამყარო. 1624 წლის გამოცემა, რომელიც ბალთაზარ მორეტუსმა პარერგონის ატლასში შეიტანა, ამ რუკის საუკეთესო გამოცემად მიიჩნევა.

რუკის ძირითადი ფოკუსი ბიბლიურ თემატიკას ეთმობა: დეტალურადაა წარმოდგენილი იერუსალიმი, ძველი ეგვიპტე, შუამდინარეთი და სხვა ადგილები. მთავარ რუკას თან ახლავს ჩარჩოში ჩასმული ორი პატარა რუკა. ერთზე იერუსალიმი და მიმდებარე ტერიტორიებია, ხოლო მეორეზე - რუკის გამოცემის დროისათვის ცნობილი მსოფლიო. მათ შორის, ქრისტეფორე კოლუმბთან დაკავშირებული აღმოჩენები.

ცნობები საქართველოს შესახებ დატანილია რუკის ცენტრში, PONTVS EVXINVS & AXENUS (სტუმართმოყვარე და არასტუმართმოყვარე ზღვა) ანუ იგივე შავი ზღვის და MARE CASPIVM-ს (კასპიის ზღვა) შორის მოქცეულ ტერიტორიაზე. საქართველოს ნაპირებთან შავი ზღვის აღსანიშნავად გამოყენებულია წარწერა „Phasianum Mare” (ფაზისის ზღვა). ძველი კოლხეთის ნაპირებთან შავი ზღვის ამ სახელწოდებას ორტელიუსის კიდევ ერთ, 1590 წლის „PONTVS EUXINVS“-ის (სტუმართმოყვარე ზღვა) რუკაზეც ვხვდებით. ორ სხვადასხვა რუკაზე, შავი ზღვის აღმოსავლეთ სანაპიროსთან, იქ, სადაც კოლხეთი იყო, შავი ზღვის აღსანიშნავად ფაზისის ზღვის გამოყენება, კოლხების ცხოვრებაში ზღვის განსაკუთრებული მნიშვნელობის დამასტურებელ ცნობად შეიძლება მივიჩნიოთ.

რუკაზე კარგად იკითხება COLCHIS (კოლხეთი) და IBERIA (იბერია). ორჯერ არის აღნიშნული ფაზისი. ერთ შემთხვევაში წარწერა Phasis ქალაქის აღსანიშნავად არის გამოყენებული, ხოლო, მეორე შემთხვევაში - Phasis flu - თანამედროვე მდინარე რიონია. საქართველოს მდინარეებიდან რუკაზე კიდევ ერთი მდინარე - Aragvi flu (არაგვი) არის დატანილი, რომელიც იბერიის სამეფოს უმნიშვნელოვანესი მდინარე იყო.

იმის გათვალისწინებით, რომ ორტელიუსის ეს ნამუშევარი, ძველი ბიბლიური და XVI საუკუნის ბოლოს სამყაროს ერთგვარი ნაზავია, რუკაზე ვხვდებით წარწერას - GEORGIANI, ანუ, ქართველები.

შესაძლოა რუკაზე საქართველოსთან იყოს დაკავშირებული კიდევ ერთი აღნიშვნა. კერძოდ, თანამედროვე ისრაელის ადგილას, ვხვდებით წარწერას GEORGIA, რაც, შესაძლოა, იქ არსებულ ქართულ ეკლესია-მონასტერს აღნიშნავდეს.

რუკას განსაკუთრებულ მნიშვნელობას მატებს ლათინური აღფაბეტის მიხედვით შედგენილი მცირე ლექსიკონი, რომელიც ტექსტის სახით სამი მხრიდან ერტყმის. ასო-ბგერა „I” - “IBERI”-ით (იბერია) იწყება და აღნიშნულია, რომ იბერიელები, ანუ ქართველები, არიან შავ და კასპიის ზღვებს შორის მოსახლე ხალხი.

**Abraham Ortelius (1527-1598),
Balthasar Moretus (1574-1641)**

Lumen Historiarum per Orientem
Antwerpen. 1595/1624
62x52

The map brings together the imagined old Biblical world and the contemporary knowledge by Abraham Ortelius. The 1624 publication, included in the Parergon atlas by Balthasar Moretus, is considered the best edition of this map.

The core focus of the map is dedicated to the biblical themes: Jerusalem is depicted in detail, as well as old Egypt, Mesopotamia, and other locations. The main map includes two smaller framed maps, of which one depicts Jerusalem and its surroundings and the other – the contemporary version of the world, including the discoveries – including those of Christopher Columbus.

The information about Georgia is indicated in the center of the map – PONTVS EVXSINVS & AXENUS (hospitable and unhospitable sea) – referring to the territory between the Black Sea and MARE CASPIVM (Caspian Sea). The Black Sea at the shores of Georgia indicates “Phasianum Mare” (Phasis Sea). This name of the Black Sea at the shores of old Kolkheti/Colchis is indicated on one more map by Ortelius – the PONTVS EUXINVS (hospitable sea) published in 1590. Usage of the name “Phasis Sea” for the Black Sea at the shores of Kolkheti/Colchis indicates a special role of the sea in the life of the Kolkhetian/Colchis people.

The map reads COLCHIS and IBERIA, with Phasis indicated twice. In one case, Phasis indicates the city, in another case – Phasis flu – indicates the river Rioni. One more Georgian river – Aragvi flu is included in the map as well, which had an important role for the kingdom of Iberia.

Considering that this work of Ortelius is a combination of the old biblical sources and the information from the late XVI century, the map indicates the word GEORGIANI, meaning – Georgians.

It is possible that another indication on the map may be related to Georgia. Specifically, on the territory of contemporary Israel, there is indication GEORGIA, which, possibly, could indicate the Georgian church-monastery located there.

A short vocabulary, made with Latin alphabet, is the distinguishing feature of the map. The vocabulary frames the text from the three sides. The letter “I” is marked with the word “IBERI” (Iberia) and it is indicated that Iberians (or Georgians) are the people living between the Black and the Caspian seas.

LOCA ORIENTIS
IN
BIBLIIS SACRIS
MARTYROLOGIO
ALIISQ. HISTORIIS
OCCURRENTIA;
Geographicè, simul & ordine
Alphabetico designata.

A.

A Diabene, *Sarta*, Assyria regio ultra Tigridem fl. sub imp. Perfarum.

Egyptus, *Egitto*, & incolis *Sabid*, Africa nobilitas & nota regio.

Albana, *Bachus*, in ora Maris Caspii, Albanie metropolis, ubi creditur D. Bartholomaeus Apost. passus.

Alexandria, (nempe primaria illa) c. Patriarchalis Aegypti, non longè ab ostiis Nili in Occidentali litore. Reliquae eius nominis obferuntur, si placent, in Tabula.

Amasia, *Amasie*, c. & regio nobilis Asiae minoris, etiamnum praefecti Turcarum sedes.

Antiochia, magna & primaria, *Cachia* Turcicè, c. Syriae, quondam amplissima ad Orontem fl. inter *Aleppum*, olim Hieropolim, & Tripolim.

B.

Babylon, *Bagdet*, c. Assyriae quondam maxima ad vltiorè Euphratis ripam, latè per 30. mill. ruinas etiamnum ostentans, iuxta quas noua Bagdet cernitur.

Beritus, *Baruti*, c. Syriae seu Phoeniciae marit. inter Biblum & Sidonem.

C.

Caesarea, primaria, seu Palaestinae, *Chazzar*, c. olim celeberrima ad mare Mediterr. nunc piratarum domicilium.

Caesarea Cappadociae, quae & *Maazaca*, & *Casaria*, S. Basilij olim sedes. Alias Caesareae obferua in Tabula.

Calamina, *Malipus*, c. Indiae citioris in ora littorali, S. Thomae corpore gloriosa, à Lusitanis instaurata.

Constantinopolis, Turcis *Stamboli*, olim Byzantium, vrbs nota, Turcarum Regia.

Cyzicus, *Chyzico* & *Spiga*, c. Asiae antiqua inter Hellepontum & Propontidem.

D.

Diospolis, c. Aegypti, quae & Thebae, regionis Thebaidis quondam caput.

E.

Ecbatana, *Tauris*, c. Mediae; Regia quondam Perfarum infra mare spium.

Emeſa, *Emſ*, c. Episc. Syriae, inter Hieropolim & Damascum.

Fama Augusta, *Famagoſta*, c. Cypri littoralis ad Ortum iuxta Salaminam.

Gangra, *Cangeri*, olim c. Episc. Asiae minoris, nunc velut pagus.

Heliopolis, *Balbec*, c. Syriae inter Laodicæam & Damascum.

Hus, regio in confinio Arabiae.

Iberi, *Giorgiani*, populi inter & supra mare Euxinum & Caspium.

Iconium, *Cogni*, c. Asiae, Lycaoniae Metropolis, etiamnum frequens habitatoribus Christianis.

Isauria, regio Asiae min. vbi Isaura, Lystra, Derbe, & aliae ciuitates.

Laura, *S. Saba*, locus monasticus in Palaestina olim celebris, non longè ab Asphaltide.

M. Mesopotamia, *Diarbeck*, regio Asiae, Euphrate & Tigridem fl. intercepta.

N. Azianzum, c. fuit Episc. Asiae minoris inter Seleuciam Pifidiae & Caesarem Cappadociae, S. Gregorio Theol. clara.

Neocaesarea, *Tocato*, c. Cappad. in Ponto inter Amasiam Metropolim & Nicopolim Armeniae.

Nicaea, *Isnich*, c. Archiepisc. Asiae non longè à Proponthide, ex praecipuis carnificinis Martyrum: nunc ibi rudera & siluae.

Nicomedia, *Comidia*, c. Asiae olim non longè à Proponthide, ex praecipuis carnificinis Martyrum: nunc ibi rudera & siluae.

Nyria, locus Aegypti apud Meridid lacum, ab Alexandria in Austrum ad 40. mill. vbi etiamnum Monachi.

Paphos, *Baffo*, in ora occidua Cypri olim clarissima.

Paros, *Pario*, inf. maris Aegaei inter primas ad Meridiam, vnde Parium marmor.

Patara, *Patara*, c. Lyciae littoralis in Asia, S. Nicolai patria.

Pelusium, c. Aegypti ad ostia Nili. Haec *Damiata* putatur, nisi forte Pelusium olim proximum fuerit Damiatae.

Phoenicia, Syriae regio maritima. vrbes in ea Tyrus, Sidon, Tripolis, &c. & mediterr. vsque Caesarem Philippum.

Prolemais, quae & *Acon*, c. marit. Palaestinae, nunc *Acra* & *Acone*.

Samosata, c. Archiepisc. quondam Syriae ad Euphratem, non longè ab Edessa.

Scetis, mons & solitudo Aegypti, non longè ab Alexandria.

Tomi, c. ad os Meridionale Ponti Euxini.

Tyris, *Syr*, c. Asiae, Carthaginiis olim parens, nunc vtraque iacet.

იოჰანეს იანსონიუსი (1588-1664), ნიკოლას ბლანკაარტი (დაახლ. 1624-1703)
ძველი აზია, აფრიკის და აზიის შემოზღობილი რეგიონებით
ამსტერდამი. 1652 წ.
70x56

რუკაზე დატანილი ინფორმაცია მოიცავს, როგორც საკუთრივ აზიის კონტინენტს, ისე ევროპის აღმოსავლეთ ნაწილს და აფრიკის კონტინენტის ჩრდილო-აღმოსავლეთ ნაწილს.

რუკაზე წარმოდგენილია ცნობები ძველი აზიის შესახებ. შესაბამისად, იანსონიუსის და ბლანკაარტის რუკაზე არ ვხვდებით მათი მოდერნიზაციის ეპოქის შესაბამის ცნობებს.

საქართველოს შესახებ რუკაზე ორი მნიშვნელოვანი აღნიშვნაა. პირველი საკუთრივ უძველეს ქართულ სახელმწიფოებს, კოლხეთსა და იბერიას უკავშირდება, ხოლო მეორე, შავი ზღვის ერთ-ერთ სახელწოდებას.
რუკაზე შავი ზღვის მთავარი სახელწოდების: PONTUS EUXINUS (სტუმართმოყვარე ზღვა) გვერდით, ზღვის არაერთი სახელია დატანილი. მათ შორის არის ზღვის საქართველოსთან დაკავშირებული სახელწოდება - Colchicum (კოლხეთი ზღვა), რასაც მოსდევს Caucaseum (კავკასიის ზღვა). კოლხეთის და კავკასიის ზღვების აღსანიშნავად რუკაზე წყაროდ მითითებულია სტრაბონი და აპოლონიოსი (სავარაუდოდ, კარტოგრაფი აქ აპოლონიოს როდოსელს უნდა გულისხმობდეს).

შავ და კასპიის ზღვებს შორის მოქცეულია COLCHIS (კოლხეთი) და IBERIA (იბერია). კოლხეთის შემთხვევაში რუკაზე შეაძლებელია: Apssoru (გონიო), Phasis (ფაზისი), Aeapolis (აია) და Dioscurias quce Sebastopolis (სოხუმი) იდენტიფიცირება.
მდინარეებიდან - მდინარე რიონის (Phasis fl.), რომლის დინებაც შეცდომით, სამხრეთიდან ჩრდილო-დასავლეთისკენ არის მიმართული.

იბერიის შემთხვევაში რუკაზე იკითხება: Artanisa (არტანუჯი), Sura (სავარაუდოდ, სურამი) და Armactica (არმაზი). ასევე, მდინარე Cyrus fl (მტკვარი) თუმცა, იმის გამო, რომ მდინარე მტკვრის დინება, შეცდომით, ჩრდილოეთიდან სამხრეთ აღმოსავლეთის მიმართულებით არის ნაჩვენები, არტანუჯის და სურამის მდებარეობა შეუსაბამოდ გამოიყურება.

იბერიას ჩრდილოეთიდან საზღვრავს Caucasus mons (კავკასიონის მთათა სისტემა), სადაც შესაძლებელია მთავრებილებში ჩახატული კარის, იგივე დარიალის გასასვლელის, ამოცნობა.

Johannes Janssonius (1588-1664), Nicolaus Blankaart (approx. 1624-1703)
Asia Antiqua cum finitimis Africae et Europae Regionibus
Amsterdam. 1652
70x56

The information, indicated on the map includes the continent of Asia, as well as the Eastern part of Europe and the North-Eastern part of African continent.

The map indicates information about old Asia. Therefore, the maps of Janssonius and Blankaart do not provide information from their contemporaries.

The map of Georgia includes two important indications. First one depicts old Georgian kingdoms, Kolkheti/Colchis and Iberia, while the other includes one of the names of the Black Sea - PONTUS EUXINUS (hospitable sea). Another name of the sea is connected to Georgia – Colchicum (Colchis sea) followed by Caucaseum (Caucasus sea). The indications of Colchis and Caucasus seas are traced back to Strabo and Apollonius (most likely, cartographer meant to indicate Apollonius Rhodes).

COLCHIS (Kolkheti) and IBERIA are sandwiched between the Black and the Caspian seas. In case of Colchis, the map includes Abssoru (Gonio), Phasis, Aeapolis (Aya) and Dioscurias quce Sebastopolis (Sokhumi). Phasis fl. (Rioni) is indicated as well, however, its flow is marked incorrectly - from South towards North-West.

In case of Iberia, the map includes Artanisa (Artanuji), Sura (likely, Surami) and Armactica (Armazi). Also, the map includes Cyrus fl. (Mtkvari). However, due to incorrect indication of the flow of the river, the locations of Artanuji and Surami look misplaced.

From the North, Iberia is bordered by Caucasus mons (Caucasus Mountain range), where the door is drawn in the mountain turns – or Dariali pass.

ASIA ANTIQUA
cum finitimis Africae et
Europae Regionibus.
NICOLAUS BLANCARDUS
Belga, Leidenfis, ad lucem
ævi veteris delineabat.

Nobilissimo Amplissimoque Viro
D. GERARDO SCHAEPI
Cortenhoevis domino, ex legato ad serenissimos Danicæ
Suevicque Reges, magnificoque reip. Amstelæ-
damensibus consuli, etc.
NICOLAUS BLANCARDUS DEDICABAT.
L. M. Q.

ფრედერიკ დე ვიტი (დაახ.1629-1706)

ევროპის ახალი და სრული აღწერა

ამსტერდამი. 1680

65x55

რუკის მთავარი ფოკუსი მიმართულია ევროპის კონტინენტზე. ტრადიციულად, ფრედერიკ დე ვიტის სხვა რუკების მსგავსად, ევროპის რუკაც უხვად არის გაფორმებული: ანგელოზები, ზევსის მიერ ევროპეს მოტაცების სცენა, ურჩხული და გემები.

საქართველოსთან დაკავშირებული ცნობები წარმოდგენილია შავი ზღვის აღმოსავლეთ სანაპიროზე. თუმცა, არ არის დატანილი საქართველოს აღმნიშვნელი წარწერა. კარგად იკითხება შედეგი ქალაქები და დასახლებები: Lonati (ბათუმი), Phasis (ფაზისი), Tamensi (ტამიში), Savatopoli (სოხუმი), Pezonda (ბიჭვინთა), Chiutates (ქუთაისი), Cori (გორი) და სხვ.

მდინარებიდან აღნიშნულია Phasis flu (რიონი) რომელზეც მრავლად არის დატანილი ხიდები. თუმცა, დე ვიტის რუკაზე, ისევე როგორც მისი ბევრი წინამორბედი კარტოგრაფის შემთხვევაში, მდინარე რიონის დინების მიმართულება არასწორადაა აღნიშნული.

Frederick De Wit (approx. 1629-1706)

Nova et Accurata totius Europae Descriptio

Amsterdam. 1680

65x55

The key focus of the map is directed towards the continent of Europe. Traditionally, similar to other maps by Frederick De Wit, the map of Europe is decorated in abundance, depicting angels, scene of kidnapping of Evropa by Zeuss, a monster and the ships.

Information about Georgia is presented in the Eastern coast of the Black Sea. However, there is no toponymic of Georgia indicated. The following cities however are well readable: Lonati (Batumi), Phasis, Tamensi (Tamishi), Sevatopoli (Sokhumi), Pezonda (Bichvinta), Chiutates (Kutaisi), Cori (Gori) and others.

Following rivers are also indicated – Phasis flu (Rioni), which depicts multiple bridges. However, the map of De Wit, just like those of his predecessors, depicts incorrect direction of the Mtkvari river flow.

NOVA ET ACCURATA
TOTIUS
EUROPAE
DESCRPTIO
Authore
FRIDERICO DE WIT
Amstelredani

ფილიპ კლუვერი (1580 -1622),
პიტერ ბერტიუსი (1565 -1629)

სპარსეთი ადამ ოლეარიუსისაგან
ამსტერდამი. 1686 წ.
17x16

რუკის მთავარი აქცენტი მიმართულია სპარსეთზე. თუმცა რუკის უკიდურეს მარჯვენა ზედა კუთხეში, PONTUS EUXINUS-ს (შავი ზღვა) და MARE CASPIUM-ს (კასპიის ზღვა) შორის, საქართველოსთან დაკავშირებული რამდენიმე საინტერესო მინაწერი იკითხება. კერძოდ, Colchis (კოლხეთი), Tiflis (თბილისი) და Caucasus mons (კავკასიონის მთათა სისტემა). ასევე, შესაძლოა, კოლხეთის აღმნიშვნელი წარწერიდან ჩრდილოეთით რუკაზე დატანილი "Bantina", ბათუმს წარმოადგენდეს.

Philipp Cluver (1580 -1622),
Peter Bertius (1565 -1629)

Persia ex Adamo Oleario
Amsterdam. 1686
17x16

The key accent of the map is directed towards Persia. However, in the upper right corner of the map, between PONTUS EUXINUS (Black Sea) and MARE CASPIUM (Caspian Sea) there is a number of interesting indications related to Georgia, namely – Colchis (Kolkheti), Tiflis (Tbilisi) and Caucasus mons (Caucasus mountain range). Also, it is highly possible that "Bantina" indicated farther Northward could in fact be Batumi.

ჟან შარდენი (1643-1713), ვიომ ჟომეფ გრელო (დაახლ. 1630-1680)
ჟან შარდენის მოგზაურობის დღიური სპარსეთსა და აღმოსავლეთ ინდოეთში,
შავი ზღვის და კოლხეთის გავლით
ამსტერდამი. 1687 წ.
17x22

ჟან შარდენის მოგზაურობის ამსახველ მრავალ გამოცემათა შორის, 1687 წელს, ამსტერდამში დაბეჭდილი ეს ვერსია, სატიტულო გვერდზე კოლხი (მარჯვნივ) და სპარსი (მარცხნივ) მამაკაცების გრაფიურით გამოირჩევა. კოლხი მამაკაცის გამოსახულების ქვემოთ იკითხება წარწერა: „კოლხი მიდის თოვლზე“ (Kolcher gaande over de sneeuw).

გრაფიურის სიღრმეში მეჩეთები და ქალაქის სხვა დეტალები ჩანს, მათ ზღვა და გემები მოსდევს. თუმცა, აქ სპარსეთის რომელიმე საზღვაო ქალაქი უნდა იგულისხმებოდეს და არა შავი ზღვის საქართველოს ნაპირი.

გრაფიურაზე წარმოდგენილი კოლხი იგივე მეგრელი მამაკაცია. არსებობს ამ მამაკაცის გრაფიურის სხვა ვერსიაც, სადაც იგი მარტოა წარმოდგენილი თხილამურებით თოვლში.

გრაფიურა ბეჭდვის შემდგომ, თანადროულად უნდა იყოს გაფერადებული.

Jean Chardin (1643-1713), Guillaume-Joseph Grelot (approx. 1630-1680)
Dagverhaal der reis van den ridder chardyn na persien een oost - Indian, door de Swarte zee en colchis
Amsterdam. 1687
17x22

Among many publications, depicting Jean Chardin's travels, this version printed in 1687 Amsterdam is distinguished by its title page, depicting gravures of Kolkhetian/Colchis man (to the right) and Persian man (to the left). The writing above the Colchis man says, "Colchis man walking on snow" (Kolcher gaande over de sneeuw).

Background of the gravure depicts mosques and other details of the city, followed by the sea and the ships. However, this is probably the reference to one of the seaside cities of Persia, rather than Georgia's coast on the Black Sea.

The Kolkhetian/Colchis man depicted on the gravure is the same Megrelian man. There are other versions of this gravure, where he is standing alone, wearing skis in the snow.

The gravure is likely colored upon printing.

DAGVERHAAL
der
R E I S
van den
RIDDER GARDYN
na **PERSIEN** en
OOST-INDIEN
door de Swarte Zee
en Colchis.

*Facientes Operationem in aquis ultis,
viderunt mirabilia Domini. Ps. 107.*

Dracht der Perſiaanen.

Kolcher gaande over de ſneeuw.

იუსტუს დანკერტსი (1635-1701)

მთელი თურქული იმპერიის უზუსტესი და უდიდესი რუკა

ამსტერდამი. 1688 წ.

45x37

დანკერტსის რუკა მთლიანად ოსმალეთის იმპერიას უკავშირდება და მოიცავს ვრცელ ტერიტორიას, რომელიც თანამედროვე ევროპის, აზიის და აფრიკის კონტინენტზე ნაწილდება.

რუკაზე მნიშვნელოვანი ინფორმაციაა დატანილი PONTUS EUXINUS-ს (შავი ზღვა) და MARE DE SALA CASPIUM-ს (კასპიის ზღვა) შორის მოქცეული ქვეყნების შესახებ.

რუკის ამ ნაწილში, კარტოგრაფის მთავარი ფოკუსი მიმართულია საქართველოზე, რომლის საერთო აღმნიშვნელად იყენებს სახელწოდებას „GEORGIENS“. ეს წარწერა სრულად ფარავს საქართველოს ჰორიზონტალურად, შავი ზღვიდან - კასპიის ზღვის მიმართულებით.

რუკაზე კარგად იკითხება საქართველოს სამეფო-სამთავროების და მხარეების შესახებ გაკეთებული წარწერები: ODISCI (ოდიში), MINGRELI (სამეგრელო), IMERETI (იმერეთი), GURIEL (გურია), CARDUEL (ქართლი), ZACHETI (კახეთი) და BARATRALU (სავარაუდოდ, სამცხე).

დანკერტსის რუკაზე, ვრცლად არის წარმოდგენილი საქართველოს სანაპირო ზოლი: Varthi (ბათუმი), Fasso (ფაზისი), Copus (ხობი), Anargia (ანაკლია), Sauatopoli (სოხუმი). რუკაზე ასევე აღნიშნულია: Cotatis (ქუთაისი), Scondidi (სკანდა), Teflis (თბილისი), Zagan (ძეგამი) და სხვ. ქალაქების და დასახლებების აღნიშვნის მიზნით გამოყენებული ნიშნები მოწმობს, რომ სხვა ქალაქებთან შედარებით, ფაზისი, ქუთაისი, თბილისი და ძეგამი ბევრად უფრო დანინაურებული ქალაქები უნდა ყოფილიყვნენ.

Justus Danckerts (1635-1701)

Accuratissima et Maxima Totius Turcici Imperii Tabula

Amsterdam. 1688

45x37

The map of Danckerts is entirely dedicated to the Ottoman Empire and covers a large territory, spanning contemporary Europe, Asia and African continents.

The map includes important information – PONTUS EUXINUS (Black Sea) and MARE DE SALA CASPIUM (Caspian Sea), and the countries located between them. This part of the map mainly focuses on Georgia, describing it as GEORGIENS. This indication completely covers Georgia horizontally from the Black Sea towards the Caspian Sea.

The map offers thorough depiction of the Georgian kingdoms and regions: ODISCI (Odishi), MINGRELI (Samegrelo), IMERETI (Imereti), GURIEL (Guria), CARDUEL (Kartli), ZACHETI (Kakheti), and BARATRALU (likely, Samtskhe).

The map of Danckerts provides detailed information about the coastal line of Georgia as well: Varthi (Batumi), Fasso (Phasis), Copus (Khobi), Anargia (Anaklia), Sauatopoli (Sokhumi). The map also indicates Cotatis (Kutaisi), Scondidi (Skanda), Teflis (Tbilisi), Zagan (Dzegami) and others. The signs used to indicate these toponymics show that compared to other cities, Phasis, Kutaisi, Tbilisi and Dzegami must have been most advanced at the time.

ACCURATISSIMA et MAXIMA
TOTIUS
TURCICI IMPERII
TABULA
cum Omnibus suis Regionibus
Novissima Delineatio per I. Danckerum
AMSTELODAMI
cum Privilegio.

Milliaria Germanica 12 in uno gradu.

იაკობ პიტერსი (1637-1695), გასპარ ბოუტეტსი (დაახლ. 1640-1695/96 წწ.)

ვენეციის ყურის ძირითადი ქალაქების, ნავსადგურების და კუნძულების აღწერა. ასევე, აღმოსავლეთის და საბერძნეთის ზოგიერთი ზღვა, ციხესიმაგრე და ადგილი ანტვერპენი. 1690 წ. 30x20

იაკობ პიტერსის წიგნში, რომლის შექმნაშიც გასპარ ბოუტეტსი მონაწილეობდა, ევროპის, შავი ზღვის რეგიონის და ახლო აღმოსავლეთის არაერთი ქალაქის ჩანახატია წარმოდგენილი. ქალაქების ხედებს წინ უსწრებს წიგნის ტექსტური ნაწილი, სადაც წარმოდგენილია ცნობები თითოეული ქალაქის, ნავსადგურის, თუ სხვა დასახლებული ადგილის შესახებ.

საქართველოსთან დაკავშირებით, წიგნში ცალკე გრაფიურა ეთმობა თბილისს, რომელიც ფრანგი უან შარდენის მოგზაურობის შედეგად შექმნილი თბილისის პირველი გრაფიკული ჩანახატის მიხედვით არის შექმნილი და მცირედი დეტალებით განსხვავდება, 1686 წელს, ლონდონში, მოზეს პიტის მიერ გამოცემული შარდენის მოგზაურობის თბილისის ჩანახატის ვერსიისგან.

თბილისის ხედის გრაფიურას თან ახლავს მინაწერები, რისი წყალობითაც შესაძლებელია, ჩანახატზე კონკრეტული შენობა-ნაგებობების და ადგილების იდენტიფიცირება. კერძოდ, ლათინური ანბანის მიხედვით აღნიშნულია: A. ნარიყალას ციხე; B. სიონი; C. ფაშავანჯი; D. ჯვრის მამის მონასტერი; E. კათალიკოსის სახლი და ანჩისხატი; F. დედოფლის ეკლესია (?); G. მოღნისის ეკლესია; I. ბეთლემის ეკლესია; K. მეტეხის ეკლესია და ციხე; L. მეჩეთი; M. კაპუცინები; N. სამეფო სასახლე; O. დიდი ბაზარი; P. ქარვასლა; Q. კახეთის მეფის სასახლე; R. სამეფო ბაღები; S. სამეფო სასახლე; T. ჯარის ადგილი

თბილისის შენობა-ნაგებობების ჩამონათვალის გარდა, წიგნში მცირე ცნობა არის საკუთრივ ქალაქის შესახებ, რომლის მიხედვითაც ავტორი აღნიშნავს, რომ თბილისი სპარსეთში არსებული ერთ-ერთი ყველაზე ლამაზი ქალაქია და ძლიერი გალავანი აქვს. ხაზგასმულია სამეფო სასახლის შენობა, მდინარე მტკვარი და ჯარის საწვრთნელი ადგილი, დიდი ღია მოედანი და ბაზარი. ასევე, ქალაქში არსებული ეკლესიები, რომელთა ერთი ნაწილიც ქართველებს, ხოლო მეორე ნაწილი - სომხებს ეკუთვნით. ცალკე ყურადღება ეთმობა სიონის კათედრალს, სამრეკლოს და მისი არქიტექტურის სილამაზეს. ხაზგასმულია თბილისელი ეპისკოპოსების წოდება - „თბილელი“.

Jaacob Peeters (1637-1695), Gaaspar Bouttats (approx. 1640-1695/96)
Description des principales villes, havres et isles du golfe de Venise du coté oriental. Comme aussi des villes et forteresses de la Moree, et quelques places de la Grèce

Antwerpen. 1690
30x20

The book by Jaacob Peeters, co-created by Gaaspar Bouttats, includes sketches of numerous cities of Europe, Black Sea region and Middle East. The city views are preceded by narrative description in the book, introducing information about each city, ports, and other settlements.

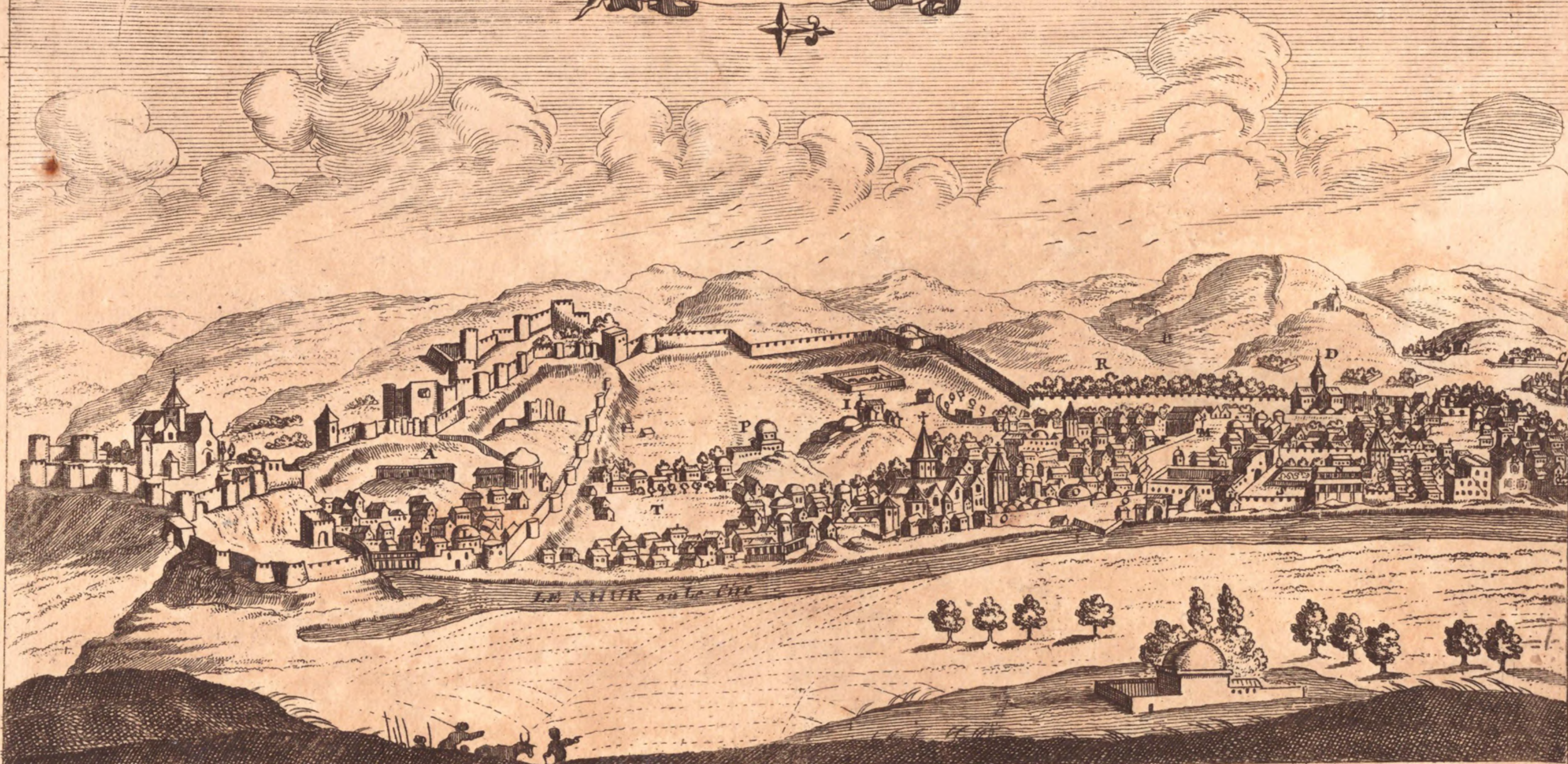
Separate gravure is dedicated to Tbilisi, which is based on the first graphic sketch of Tbilisi, created during the travels of Jean Chardin. The gravure is only slightly different from the 1686 London-based version, published by Moses Pitt (also based on Chardin's travels).

The gravure of Tbilisi views includes indications, making it possible to identify buildings and locations. Specifically, the descriptions follow Latin alphabet:

A. Narikala fortress; B. Sioni; C. Pashavanki; D. Jvari monastery; E. House of catholicos and Anchiskhati; F. Queen's church (?); G. Moghnisi church; I. Betlemi church; K. Metekhi church and fortress; L. Mosque; M. Capucins; N. King's castle; O. Large bazaar; P. Karvasla/caravanserai; Q. Castle of Kakhetian king; R. Royal gardens; S. King's castle; T. Army settlement.

In addition to the list of buildings in Tbilisi, the book provides short description of the cities, based on which the author mentions that Tbilisi is one of the most beautiful cities in Persia and has a strong fortress. The king's castle is emphasized, as well as river Mtkvari and the army training location, a large open square, and a bazaar. The records also make note of the existing churches, part of which are Georgian, and part – Armenian. Separate attention is paid to the Sioni cathedral, bell tower, and its architectural beauty. The title of Tbilisian bishops – “Tbileli” is emphasized.

EFLIS ٢٤٥١

A. La Forteresse. B. L'Evêché nommè Sion. C. Le Monastere du Pacha. D. Ste Croix. E. L'Eglise et le Palais du Catholicos. F. Louvrage blanche ou l'Eglise de la Reyne. G. Louvrage neuf. H. L'Eglise de Mognay. I. L'Eglise de Bethleem. K. L'Eglise de la Rupture. L. La Mosquée. M. Les Capucins. N. Le Palais du Prince. O. Le Grand Bazar. P. Les Magasins Publics. Q. Le Palais du Viceroy de Caket. R. Le Jardin du Prince. S. La Place du Prince. T. La Place d'armes.

I. Pesters excudit

დანიელ სტოპენდალი (1672 - 1726)

პავლე მოციქულის მოგზაურობა

როტერდამი. 1704 წ.

50x35

რუკის ძირითადი ფოკუსი მიმართულია წმინდა მიწის, მცირე აზიის და თანამედროვე საბერძნეთისკენ. წარმოდგენილია სცენები პავლე მოციქულის ცხოვრებიდან.

პარალელურად, რუკის მარჯვენა ზედა კუთხეში, PONTUS EUXINUS-დან (შავი ზღვიდან) აღმოსავლეთით ვხვდებით საქართველოსთან დაკავშირებულ რამდენიმე მინაწერს. აღნიშნულია ორი უძველესი ქართული სახელმწიფო: Colchis (კოლხეთი) და Iberia (იბერია).

მიუხედავად იმისა, რომ რუკა პავლე მოციქულის მოგზაურობას უკავშირდება და რუკის აქცენტის პავლეს დროინდელ სამყაროა, ვხვდებით არაერთ მინაწერს, რომელსაც არა სახარებისეული, არამედ შუა საუკუნეების და თავად სტოპენდალის თანამედროვე ეპოქა უკავშირდება. ამგვარი მინაწერები კარგად ჩანს კოლხეთის ნაწილში. მაგ. კოლხეთისთვის დამახასიათებელი, ტრადიციული ძველი ტოპონიმების: Absarus-ის (გონიო), Phasis-ის (ფაზისი), Savatopoli-ის (სოხუმი) და Pezonda-ს (ბიჭვინთა) გვერდით, ასევე, აღნიშნულია - Tamasi (ტამიში) და S. Sopia (სანტა-სოფია), რომელიც XIII-XV საუკუნეებში გენუელების სავაჭრო ფაქტორია იყო აფხაზეთში.

რუკაზე კარგად იკითხება ასევე, Moschici montes (მესხეთის მთები) და ქალაქი Salissa (ძალისა) იბერიაში.

Daniel Stoopendaal (1672 - 1726)

De Beschryvingh Van de REYSEN PAULI en van DE ANDERE APOSTELE

Rotterdam. 1704

50x35

The map concentrates on the holy land, Asia minor and contemporary Greece, depicting the scenes from the life of apostle Paul.

Simultaneously, the upper right side of the map, towards the East from the PONTUS EUXINUS (Black Sea), includes indications about Georgia: two of its oldest kingdoms, in particular (Kolkheti/Colchis and Iberia).

Even though the map is about the travels of apostle Paul and his surroundings, we see also a number of indications that are not biblical, but rather originate from middle centuries and/or the contemporaries of the Stoopendaal. Such indications are clearly visible in the Kolkheti/Colchis: for example, traditional old toponymics, characteristic for Kolkheti/Colchis: Absarus (Gonio), Phasis, Savatopoli (Sokhumi), Pezonda (Bichvinta), Tamasi (Tamishi) and S. Sopia (Santa-Sophia), which was the trading spot for Genoese in the XIII-XV Abkhazia.

The map also shows Moschici montes (Meskhetian mountains) and the city Salissa (Dzhalisa) in Iberia.

Geneene Duffche Melen van 12 in een Graade.
Uren jaars omloofende 24 Stads dat is 2000 Duffen

PONTUS EUXINUS anders MARE MAGGIORE
wert oock Geneemt MARE NIGRUM dat is de SWARTE ZEE.

TYRENISCHE ZEE.

DE ADRIATISCHE ZEE.

DE MIDDELANDISCHE ZEE.

De Libische Zee.

A F R I C A

P A R T I S

WOEST ARABIEN

De Beschryvingh
van de
REYSEN PAULI.
en Van
DE ANDERE APOSTELN
Met des Selfs Landen en Koning
riek daer sy het Evangelium
Gepredic hebben.

D. Steylenberg. Sc.

პიტერ ვან დერ აა (1659-1733)

თურქეთი აზიაში

ლეიდენი. 1713 წ.

45x31

რუკაზე მთელი ყურადღება ოსმალეთის იმპერიის აზიურ ნაწილზეა გადატანილი. მარჯვენა ზედა ნაწილში, მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს, PONTUS EUXINUS ou MER NOIRE-სა (შავი ზღვა) და CASPIENE-ს (კასპიის ზღვა) ზღვებს შორის მოქცეულ კავკასიის რეგიონს, სადაც საქართველოს ერთიანად აღსანიშნად ჩრდილო-დასავლეთიდან სამხრეთ- აღმოსავლეთით ფარავს წარწერა „GEORGIE“. პარალელურად, რუკაზე დატანილია საქართველოს სამეფო-სამთავროები და მხარეები: GURIEL (გურია), IMIRETE (იმერეთი), MINGRELIE (სამეგრელო), ABCASSES (აფხაზეთი), CARDUEL (ქართლი) და Re CAKET (კახეთი), თუმცა ამ უკანასკნელის ლოკალიზაცია ამჟამად არასწორადაა მითითებული რუკაზე.

პიტერ ვან დერ აას რუკა „თურქეთი აზიაში“, იმ იშვიათ რუკათა რიცხვს განეკუთვნება, რომელზეც ბათუმი ერთდროულად ქალაქის ორი სხვადასხვა სახელით - „Varthi“ და „Lonati“ არის აღნიშნული. გარდა ამისა, ლოკალიზაციის თვალსაზრისით, შეცდომით, გონიო (Gonie) ბათუმიდან ჩრდილოეთით არის მოთავსებული.

რუკაზე კარგად იკითხება ტოპონიმები: Copolete (ქობულეთი), Anarghie (ანაკლია), Savatopoli (სოხუმი), Cotatis (ქუთაისი), Akelzike (ახალციხე), Aly (ალი), Gory (გორი), Teflis (თბილისი), Zagain (ძეგამი) და სხვა არაერთი კიდევ. თუმცა, ტოპონიმი „ძეგამი“ მოთავსებულია არა კახეთში, არამედ ქართლში.

მდინარეებიდან რუკაზე აღნიშნულია: Fazzo R. (რიონი) და Kur r. (მტკვარი).

Pieter van der Aa (1659-1733)

Turquie en Asie

Leiden. 1713

45x31

The map emphasizes the Asian part of the Ottoman Empire. On the upper right side, Caucasus region, located between PONTUS EUXINUS ou MER NOIRE (Black Sea) and CASPIENE (Caspian Sea) is depicted prominently. Georgian territory, from the North-West to the South-East is covered with the indication GEORGIE. Simultaneously, the map indicates the kingdoms and regions: GURIEL (Guria), IMIRETE (Imereti), MINGRELIE (Samegrelo), ABCASSES (Abkhazia), CARDUEL (Kartli) and Re CAKET (Kakheti). However, the latter is located on the map incorrectly.

“Turkey in Asia” is one of the rare maps where Batumi is indicated by its two names at the same time – Varthi and Lonati. At the same time, Gonio (Gonie) is located Northward of Batumi, by mistake.

The map clearly shows toponyms: Copolete (Kobuleti), Anarghie (Anaklia), Savatopoli (Sokhumi), Cotatis (Kutaisi), Akelzike (Akhaltsikhe), Aly (Ali), Gory (Gori), Teflis (Tbilisi), Zagain (Dzegami) and a number of others. However, the toponymic “Dzegami” is indicated in Kartli, instead of Kakheti.

Fazzo R. (Rioni) and Kur. R. (Mtkvari) rivers are indicated as well.

TURQUIE EN ASIE.

Suivant les Nouvelles Observations de

Monsieur de l'Academie Royale des Sciences, etc.

Augmentés de Nouveau.

A PARIS.

Chez PIERRE VANDER A.A. Son Privilege.

Leur. L'Allemagne de 15 au 16. 17.

18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25.

პიტერ ვან დერ აა (1659-1733)

სამეგრელო, ძველი კოლხეთი

ლეიდენი. 1713 წ.

50x39

პიტერ ვან დერ აას მიერ, 1713 წელს, ლეიდენში დაბეჭდილი სამეგრელოს რუკა, რომელიც ხელითაა გაფერადებული, კათოლიკე მისიონერების: არქანჯელო ლამბერტის (Arcangelo Lamberti) და დონ კრისტეფორო დე კასტელის (Don Christoforo de Castelli) მიერ მომზადებული რუკების საფუძველზეა შექმნილი.

ვან დერ აამ არა მხოლოდ იხელმძღვანელა კათოლიკე მისიონერების რუკებით, არამედ მნიშვნელოვანი დამატებებიც შეიტანა გაფორმების კუთხით. რუკის სახელწოდებაში, დეკორატიული ჩარჩოში, დამატებულია ოქროს საწმისის სიმბოლო - ვერძი. ასევე, წარმოდგენილია ბაზრობის ამსახველი სცენა და იალქნიანი გემები სიღრმეში.

საკუთრივ რუკაზე მრავლად არის დატანილი, როგორც ქალაქის ტიპის დასახელებები, ციხეები და ეკლესია მონასტრები, ისე მდინარეთა ფართო ქსელი.

კარგად იკითხება: Puti (ფუთი), Scuchalachi (შუაქალაქი), Tzelors (ცილორი), Ilors (ილორი), Ieguti (გეგუთი), Cotatis Ep. (ქუთაისი), Coni Ep. (ხონი), Samichelos (სამიქელაო), Scondidi Ep. (ჭყონდიდი), Gorgas (ხორგა), Copis Ep. (ხოფი), Tecati (თეკლათი), Zanriati (ზანთი), Sinaghi (სენაკი), Nachalachens (ნოქალაქევი), Cias Ep. (ცაიში), Cibulas (ხიბულა), Scalingichas (წალენჯიხა), Sgali (ჯგალი), Muchur (მუხური), Zugdidi (ზუგდიდი), Cozcheri (კორცხელი), Ruchi (რუხი), Anarghia olim Heraclea (ანარკია ანუ ჰერაკლეა), Lethais (ლეთაჰა), Barghebs (ბარლები), Na Abbachia (ნაბაკი), Cippuria (წიფურია), Caghid (გაგიდა), Cudas (გუდა), Sanaar (სანარდო), Saccino (საჩინო), Bedias (ბედია), Legioni (ლეგიონი), Limor (ლიმორი), Maizchuli (მარცხელი), Ilori (ილორი), Mergulas (მერგულა), Moquis E. (მოქვი), Satamascia (სათამაშია), Sgurghili (წყურგილი), Marmariscari (მარმარისკარი) და სხვ.

მდინარეებიდან მკაფიოდ ჩანს: Fasso flu, Acocolis Rion (რიონი), Hippius flu, Accolis Scheni-schari (ცხენისწყალი), Glaucus flu, Accolis Abascia (აბაშისწყალი), Sigamen flu, Hodie Tachur (ტეხური), Cobus flu (ხობი), Cianeus flu, Incolis Ciauis (ჭანისწყალი), Astelfus flu, Incolis Engur (ენგური), Heti-Scara flu (ერისწყალი), Ochums flu Olim Tarsura (ოქუმი), Echalis flu (ღალიძგა), Moquis-Schari flu (მოქვისწყალი), Marmar Scari (მარმარისწყალი), Coddors flu Olim Corax (კოდორი).

Pieter van der Aa (1659-1733)

Mingrelie, autrefois Colchis, Pays baigné au Couchant par la Mer Noire

Leiden. 1713

50x39

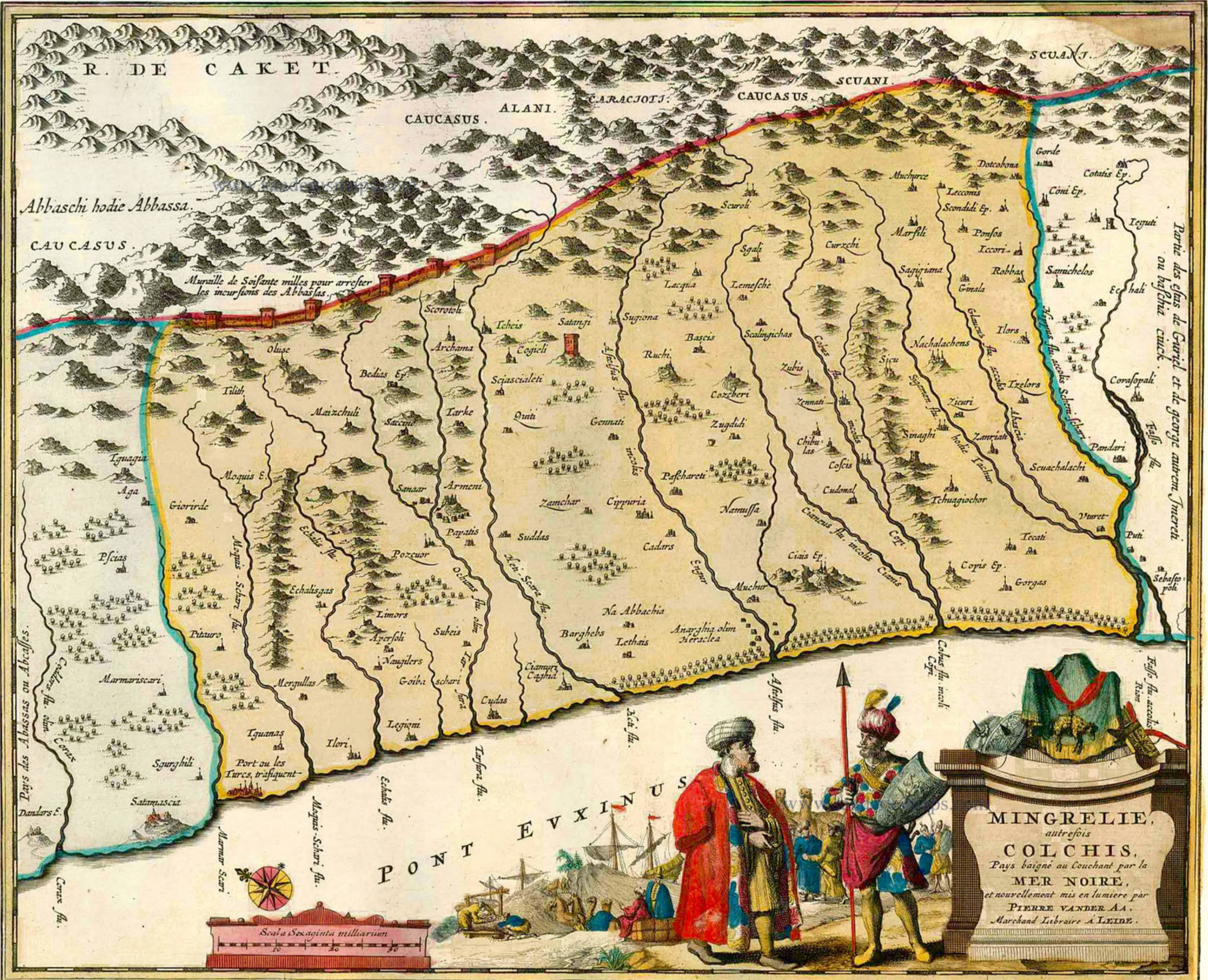
The map of Samegrelo, printed in 1713 Leiden by Pieter van der Aa is colored by hand and is based on the maps, developed by Catholic missionaries: Arcangelo Lamberti and Don Christoforo de Castelli.

Pieter van der Aa did not just base its maps on the works of the Catholic missionaries, but also added important symbolic decorations. The name of the map, framed decoratively, includes depiction of the golden fleece symbol – a ram. At the same time, the bazaar scene and the flagged ships are depicted in the background.

The map itself includes richness of toponymics, fortresses and churches, as well as the wide network of rivers.

The map clearly indicates: Puti (Puti), Scuchalachi (Shuakalaki), Tzelors (Tsolori), Ilors (Ilori), Ieguti (Geguti), Cotatis Ep. (Kutaisi), Coni Ep. (Khoni), Samichelos (Samikelao), Scondidi Ep. (Chkondidi), Gorgas (Khora), Copis Ep. (Khopi), Tecati (Teklati), Zanriati (Zanti), Sinaghi (Senaki), Nachalachens (Nokalakevi), Cias Ep. (Tsaishi), Cibulas (Khibula), Scalingichas (Tsalenjikha), Sgali (Jgali), Muchur (Mukhuri), Zugdidi, Cozcheri (Kortskheli), Ruchi (Rukhi), Anarghia olim Heraclea (Heraclea), Lethais (Letha), Barghebs (Barlebi), Na Abbachia (Nabaki), Cippuria (Tsipuria), Caghid (Gagida), Cudas (Guda), Sanaar (Sanardo), Saccino (Sachino), Bedias (Bedia), Legioni, Limor (Limori), Maizchuli (Martskheli), Ilori, Mergulas (Mergula), Moquis E. (Mokvi), Satamascia (Satamashia), Sgurghili (Tskurgili), Marmariscari (Marmariskari) and others.

The river network indicates: Fasso flu, Acocolis Rion (Rioni), Hippius flu, Accolis Scheni-schari (Tskhenistskali), Glaucus flu, Accolis Abascia (Abashistskali), Sigamen flu, Hodie Tachur (Tekhuri), Cobus flu (Khobi), Cianeus flu, Incolis Ciauis (Chanistskali), Astelfus flu, Incolis Engur (Enguri), Heti-Scara flu (Eristskali), Ochums flu Olim Tarsura (Okumi), Echalis flu (Ghalidzga), Moquis-Schari flu (Mokvistskali), Marmar Scari (Marmaristskali), Coddors flu Olim Corax (Kodori).

R. DE CAKET

SCUANI

CAUCASUS

ALANI

CARACJOTS

CAUCASUS

Abbaschi hodie Abbassa.

CAUCASUS

Muraille de Soixante milles pour arrester les incursions des Abbasas.

Partie des cians de Giorid et de georgie au tem Jmarch ou bazchia crick

Pays des Abbasas ou Abcalles

Colchis flu. incolis Cians

Tiflis flu. arachis

PONT EVXINUS

Scala Sexaginta miliarum

MINGRELIE, autrefois COLCHIS, Pays baigné au Couchant par la MER NOIRE, et nouvellement mis en lumiere par PIERRE VANDER AA. Marchand Libraire A LEIDE.

ანრი აბრაამ შატლენი (1684 -1743)

საბერძნეთის იმპერიის ისტორიული, ქრონოლოგიური და გეოგრაფიული რუკა, ამ იმპერიის ფუძემდებლის, ალექსანდრე დიდის ლაშქრობების შესახებ შენიშვნებით. ამსტერდამი. 1719 წ.

55x45

რუკის მთავარი ფოკუსი ძველ საბერძნეთს და ალექსანდრე მაკედონელის ლაშქრობებს უკავშირდება. საქართველოსთან კავშირში, MER DU PONT EUXIN-სა (შავი ზღვა) და MER CASPIENE-ს (კასპიის ზღვა) შორის მოქცეულ ხმელთაშუა დატანილია წარწერები: Colchide (კოლხეთი) და Iberie (იბერია). ორივე ქვეყანას ჩრდილოეთიდან ფარავს Mont Caucase (კავკასიონის მთათა სისტემა). საინტერესოა ისიც, რომ შავ ზღვაში გავლებულია ხაზი, რაც სიმბოლურად იაზონის მიერ კოლხეთამდე გავლილ გზას ასახავს, ხოლო საკუთრივ კოლხეთში, ოქროს საწმის არსებობის დამადასტურებელი წარწერაა გაკეთებული.

შატლენის 1719 წლის რუკაზე, კოლხეთის და იბერიის ნახვა, ასევე შესაძლებელია, რუკის ქვედა ნაწილში დატანილი მნიშვნელოვანი ქვეყნების, ქალაქების და დასახლებების სიაში.

Henri Abraham Chatelain (1684 - 1743)

Carte Historique, Cronologique et Geographique de l'Empire Grec Avec des remarques sur les conquêtes d'Alexandre le Grand, fondateur de cette Empire Amsterdam.

1719

55x45

The map concentrates on the old Greece and the conquests of the Alexander Macedonian. In relation to Georgia, the indications are made between the MER DU PONT EUXIN (Black Sea) and MER CASPIENE (Caspian Sea): Colchide (Kolkheti) and Iberie (Iberia). Both are bordered from the North by the Mont Caucase (Caucasus Mountain range). It is also interesting that the line, symbolically reflecting the route of Jason is drawn in the Black Sea stretching towards Kolkheti/Colchis, while the Kolkheti/Colchis itself has indication of the golden fleece.

The 1719 map of Chatelain reflects Kolkheti (Colchis) and Iberia also in the lower part of the map, where the list of important countries, cities and settlements is provided.

CARTE HISTORIQUE, CRONOLOGIQUE, GEOGRAPHIQUE DE L'EMPIRE GREC, AVEC DES REMARQUES SUR LES CONQUESTES D'ALEXANDRE LE GRAND, FONDATEUR DE CET EMPIRE

<p>I Etat du Royaume des Lidies sous vingt et deux Rois de la race d'Heracle, dont 17 sont Inconnus.</p> <p>II Etat sous cinq Rois</p> <p>Etat des Rois de Pergame dans l'Asie Mineure</p>	<p>Lidie. Candace dernier Roy des Heracles, ayant fait voir la femme d'une manière judicieuse a Giges son favori. La Reine offensée de cet outrage, se sort de Giges pour tuer le Roy, a qui il succeda, c'est lui qui commença la tige des Marmarades, dont Crisus, fameux par ses richesses, fut le dernier Roy.</p> <p>Pergame. Attale Philomet. le dernier Roy, fut un Prince cruel, qui se mourir la mere et sa femme. Touché de voir pleurer, il se retire au fond de son Palais, et se punit lui-même de ses crimes, et par une bisoterie, il s'occupa a cultiver des Plantes venimeuses, et a fondre des metaux.</p>	<p>Premier Etat de la Macedoine sous 20 Rois</p>	<p>La Macedoine et l'Empire Grec ne devroient faire qu'une seule et même Chronologie dans l'Histoire. On est obligé, cependant, de les separer en deux, par l'Époque qui forme l'Empire Grec, et qui oblige de considérer ce Royaume sous deux états differens; Le premier avant Alexandre le Grand, et le second après la mort de ce Prince, ce qui se remarquera d'ailleurs, par les deux colonnes Chronologiques, cy a côté; dans la premiere on voit Caranus, le premier Roy des Heracles, et dans l'autre Aricide, qui commença la seconde, après la mort d'Alexandre le Grand.</p>	<p>ALEXANDRE LE GRAND FONDE L'EMPIRE GREC, CE PRINCE APRÈS AVOIR REGNE 6 ANS MEURT EN BABILONE SES FAVORIS, PTOLOMÉE, SELEUCUS, CASSANDER ET ANTIGONE PARTAGENT ENTRE EUX L'EMPIRE ET REGNENT EN</p>	<p>Empire Grec. Alexandre le Grand Fils de Philippe. Roi de Macedoine, fut le fondateur de cet Empire, qui finit avec sa vie. Ce grand Prince étoit né à Pella ville de Macedoine, l'an 3568; du Monde, et 356 ans avant l'Ère Chrétienne. Comme la vie d'Alexandre, et ses conquêtes à l'Empire du Monde, sont un des beaux sujets de l'histoire Grecque, on a tracé dans cette Carte les Diverses Conquêtes de ce Prince, et fait des remarques au plus beaux endroits de sa vie, on a suivi Quinte Curce, Justin, et quelques autres auteurs, qui ont écrit sur la vie d'Alexandre.</p>	<p>Etat des Rois Siriens</p>	<p>Sine La ville de Damas étoit Capitale de ce Royaume. Seleucus avoit vaincu Antigone Roy d'Asie, jointe encore cette partie d'Asie à ses États. Les Rois de Syrie et d'Asie sont ici confondus dans une même Chronologie, au lieu qu'ils sont distingués, dans les listes de ces Rois. Tyr, si on en croit quelques auteurs, ce Royaume seroit aussi ancien que celui de Troie, et que Corinthe; on ne donne sa Chronologie que de son Alibal, prédecesseur d'Avram, qui regnoit du temps de Salomon. Ce Royaume a eu diverses Interruptions, car on ne trouve pas dans l'Histoire, la suite de la Chronologie de tous ses Rois.</p>	<p>I Etat des Rois de Tyr</p> <p>III Etat de Tyr sous 5 Rois</p> <p>III Etat de Tyr Inconnu pendant 200 ans Jusqu'à l'an 572 qu'Alexandre assiege Tyr</p>
--	--	--	--	--	--	------------------------------	--	---

Remarque sur la vie d'Alexandre le Grand.
 On n'a jamais vu de Prince, naître avec des dispositions plus Magnâmes, et plus Heroïques qu'Alexandre le Grand, et si la flaterie de ses courtisans n'avient avili ce grand courage, dans la prospérité de ses conquêtes, le seroit le plus bel exemple, pour les Grands Princes, qui fut Jamais. Il part de Macedoine avec une armée de 30000 hommes; à peine a-t-il traversé la Mer, qu'il défait l'armée de Darius de 30000 Combattans, et se fraie par cette Victoire, le chemin à la conquête du Monde, il réduit les Villes par la force qui ne se veulent pas rendre par la douceur, et après avoir vaincu Darius dans trois batailles, il porte ses conquêtes Jusque dans les Indes, qui se soumettent à ses armes, après tant d'heureux exploits il revient triomphant en Babilone résolu de passer en Afrique en Espagne, en France et en Italie, pour retourner en Grece et en Macedoine; mais la Debauche et les excès qu'il se plonge dans cette Ville, y causent son Mal, âgé seulement de 33 ans; ainsi finit la Monarchie des Grecs après avoir duré 61 ans et 10 mois.

Avec Privilege De Nefligeurs les États de Hollande et de Westphalie

Adiabene	IK d	Argos	CD e	Canné	AB c	D	Cum	O g	Gaza	FG h	Illus	GH i	Mantine	IK j	Oxydraques	P k	Pisles	FG l	Sinope	FG m
Actium	BC d	Ariaxate	IK h	Capadoce	GH c	Dace	C a	Gedel Mons	NO i	Italie	A bc	Mafaca	G d	Palestine	G g	Ptolomaide	C h	Siracuse	GH f	
Adraspa	MN e	Armenie Inf	IK c	Carie	AB c	Damas	H f	Gordium	FG j	Iupiter Am.	E h	Mer Morée	GG k	Palermie	A g	Rabbath	H g	Sirois	AB e	
Adriatique Mer	BC d	Armenie Sup	I c	Caucasie M	PD d	Delos	D e	Granieque	E c	Iupiter Olim.	F e	Mer de Sodo	GG l	Palmir	H f	Regue	AB d	Sophoniens	IO c	
Agasiongabr	A e	Caucasie M	I c	Carran	HI e	Dorje	EF e	Grece Aliat	EF e	Iulioptic	F f	Medie	K d	Pantapollitain	D h	Roche Sogdiane	OB b	Suzan	LM e	
Alexandrie	EF g	Assire	KL f	Carran	HI e	Dorje	EF e	Grece Aliat	EF e	Lacedemone	CD e	Memphis	F gh	Paphlagonie	F b	Rode	EF f	Suzan ou Suzan	KL fg	
Alexandrie	GH h	Amurra	M d	Carmanie	HN d	Drangiane	OG h	Heraclea	F g	ou Sparte	CD ef	Mesene	CD ef	Parte	M e	Rome	A bc	Sufiane	L fg	
Alexandrie	GH h	Athemita	HI d	Carna	L d	Duna	IK g	Heraclea	F g	Lalée	D f	Mefine	A d	Pela	C c	S	T	Syroie	L fg	
Alexandrie	O a	Athene	CD e	Carpatius	BE e	Dumetha	I h	Heraclea	GH h	Lebos	E d	Delos Isle	D e	Peloponnes	C e	Sabatheens	KL i	Tarante	AB c	
Alexandrie	O a	Atlas Mont.	AB h	Carpatius	BE e	Dumetha	I h	Heraclea	GH h	Lebos	E d	Melitene	H e	Pergame	EF d	Sablestan	NO f	Tarante	AB c	
Alexandrie	O a	Autlon	BC d	Caspine M	LM ab	Edesie	HI d	Halicarnesse	EI d	Lebos	E d	Mont Gibel	A e	Peluse	FG h	Sabaftan	NO f	Taurus Mons	G d	
Amalécite	O f	Bactriens	BC d	Cerene	LM ab	Egbatane	KL cd	Hecatompyles	MN de	Libie	D gh	Moabite	GH h	Pergue	F e	Samarie	FG i	Taxila	P ef	
Amide	IK d	Bactriens	BC d	Celaree	FG fg	Egypte	EF h	Henopolis	F h	Libie	D gh	Myfie	F c	Persipolis	L g	Salamine	G e	Temple d'Éph.	ED d	
Antioche	GH ef	Bactes	P c	Chalcedoine	E b	Egée	C e	Hircanie	MN de	Libie	D gh	Naple	F c	Pharsal	C d	Salomone	DE f	Thermopile	CD d	
Ancyre	FG bc	Babilone	IK fg	Chios	E d	Ephese	EF de	Hirapolis	H e	Lycie	F de	Naple	A c	Phare	G f	Samos	E d	Themocire	CD b	
Apollonie	C g	Baion	H g	Chypre	G e	Epidaur	B b	Hongrie	AB a	Lycie	F de	Nicée	E bc	Phenice	GH i	Sarde	EF e	Thebe	GH d	
Apamée	H e	Bauport	DE f	Cilicie	G e	Erudaur	B b	Idumée	G g	Macedoine	C c	Ninive	K e	Philippe	D c	Sanidate	N g	Thefalonique	CD e	
Arabie def.	HI gh	Berenice	C h	Cilicie	G e	Erudaur	B b	Idumée	G g	Macedoine	C c	Ninive	K e	Philippe	D c	Sanidate	N g	Thefalonique	CD e	
Arabie Hour	HI gh	Bifance	E b	Colchide	I a	Esclavonie	BC ab	Ibrie	I b	Magdalum	FG h	Nisibe	I c	Phrygie	EF bc	Scythie	N a	Toison dor.	HI ab	
Arachofie	O ef	Boftira	H g	Colofe de Rodé	EF ef	Far	M fg	Icarie	E d	Malte	A ef	Nicopolis	C d	Physica	C c	Sabaftie	G c	Toison dor.	HI ab	
Ararat Mont.	I b	Branchules	P g	Comagene	GH d	Far	M fg	Idumée	G g	Maracande	N b	Nyfla	P d	Pile	C e	Selucie	FG de	Trace	DE bc	
Arbel	KL f	Bufofphal	P f	Coos	B e	Fhenix	D f	Ierusalem	AB a	Massage	P d	Olimpie	M c	Pont Euxin	G a	Selucie	IK f	Trebifonde	H bc	
Arenes	P c	Calde	D f	Crete	D f	Galatie	FG h	Imaelite	E d	Massagete	P de	Olimpia	C ef	Pont Roy.	G a	Sidon	G f	Troie	DE c	
Ardebil	IK g	Calde	D f	Crete	D f	Galatie	FG h	Imaelite	E d	Mausoul	EF e	Oxiatres	P bc	Pont	G bc	Sigeftan	O g	Tufulum	A c	

Remarque sur la Carte de l'Empire Grec.
 On a tiré de Quinte Curce ce que nous avons tracé de la vie d'Alexandre, on a pareillement tiré de Xenophon la remarque que l'on a faite sur la retraite des dix mille; on s'est servi pareillement de Ptolomee, de Cluvier, et de Cellarius pour la Géographie, et on n'a marqué que les Provinces et les Villes principales, sans la remplir de quantité d'autres qui n'appartient que de la confusion, dans la plus part des cartes; et que l'on doit encore faire remarquer ici, c'est que si la Géographie Moderne a ses contrariétés, on doit s'attendre à n'en pas moins rencontrer dans celle-ci; mais si on fait grace à des recherches modernes, on n'en doit pas moins faire à des Éloignées; et ces contrariétés, soit dans la Géographie, soit dans la Chronologie, ou dans l'Histoire, ne doivent pas empêcher de s'instruire des événements les plus remarquables de l'Histoire, on le fait dans celle-ci, comme dans les autres autant clairement et succinctement qu'il est possible.

ანრი აბრაამ შატლენი (1684 -1743)

სომხეთის და საქართველოს ძირითადი ქალაქების აღწერა და ხედვები. ადგილობრივი ქალაქების და სომეხი სასულიერო პირების ჩაცმულობა. ამსტერდამი. 1719 წ. 58x47

შატლენის „ისტორიის ატლასის“ V ტომში, საქართველოსა და სომხეთთან დაკავშირებით გამოქვეყნებული ცნობები და გრაფიურები, XVII საუკუნის ბოლოს და XVIII საუკუნის დასაწყისის ფრანგი მოგზაურების მასალებიდან არის აღებული.

ატლასის ამ გვერდზე 10 გრაფიურა და 11 ტექსტია დაბეჭდილი, საიდანაც 2 გრაფიურა “TEFLIS CAPITALE DE GEORGIE” (თბილისი საქართველოს დედაქალაქი) და “FEMES DE TEFLIS” (თბილისელი ქალები), 2 ტექსტი - “DE TEFLIS” (თბილისი) და “DES GEORGIENNES” (ქართველები) სრულად საქართველოს უკავშირდება.

შატლენის ატლასის ამ ორივე გრაფიურის ავტორი, ფრანგი მხატვარი კლოდ ობრიეა, რომელიც 1701 წელს ფრანგ ბოტანიკოსსა და მოგზაურს, ჟოზეფ პიტონ დე ტურნეფორს ახლდა საქართველოში.

ტურნეფორის მოგზაურობის დროინდელი თბილისი, საქართველოს ქალაქის ყველაზე პოპულარული ჩანახატი იყო XVIII საუკუნის ევროპაში და არაერთხელ გამოიცა სხვადასხვა ქალაქებში, მათ შორის ამსტერდამშიც.

მიუხედავად იმისა, რომ თბილისის ჩანახატს არ აქვს დართული შენობა-ნაგებობების აღმნიშვნელი მინაწერები, ბევრი ობიექტის იდენტიფიცირება იოლად შეიძლება. მდინარის მარჯვენა სანაპიროზე, ქალაქის თავზე ნარიყალას ციხეა, რაც სიღრმეში წყლის არხით გრძელდება. ნარიყალას ციხის მიმდებარე ტერიტორიიდან ქალაქის გალავანი ეშვება და მტკვრის სანაპიროს მიუყვება. გალავნის შიგნით, მარცხნივ - სამეფო სასახლეა. შესაძლებელია ეკლესიების, ქარვასლის და სხვა მნიშვნელოვანი შენობა-ნაგებობების იდენტიფიცირებაც.

ანრი აბრაამ შატლენის მიერ „ისტორიის ატლასში“ შეტანილი თბილისელი ქალების ჩანახატი თბილისის მცხოვრებთა ჩვენამდე დადასტურებულად მოღწეული პირველი ჩანახატია. აღსანიშნავია, რომ მხატვარი მისი შესრულებისას ეყრდნობოდა არა წარმოსახვას ან სხვათა მოწოდებულ ცნობებს, არამედ ხატავდა საკუთარი თვალით ნანახს.

Henri Abraham Chatelain (1684 - 1743)

Vue et Description Des Principales Villes De L'Armenie et De La Georgie Avec Les Habillemens Des Femmes Du Pays, Et Ceux Des Pretres Et Religieux Armeniens
Amsterdam. 1719
58x47

The V volume of Chatelain’s “History Atlas” includes information and gravures about Georgia and Armenia, sourced from the French travelers’ materials that were collected from the end of XVII century to the beginning of the XVIII century.

This page of the atlas includes 10 gravures and 11 texts, of which 2 gravures: “TEFLIS CAPITALE DE GEORGIE” (Tbilisi – capital of Georgia) and “FEMES DE TEFLIS” (Tbilisian women) and 2 texts - “DE TEFLIS” (Tbilisi) and “DES GEORGIENNES” (Georgians) are entirely dedicated to Georgia.

Both gravures in Chatelain’s atlas were authored by French artist, Claude Aubriet, who followed French botanist and traveler – Joseph Pitton de Tournefort to Georgia in 1701.

The sketch of Tbilisi from Tournefort’s travels was the most popular sketch of the XVIII century Europe and was published in Europe multiple times across different cities, including in Amsterdam.

Despite the fact that the sketch of Tbilisi does not include the list of the buildings, many of them can be easily identified. On the right side of the riverbank, the city is overlooked by Narikala fortress, continued by water channel. The adjacent territory of Narikala stretches into the wall and towards the riverbank of Mtkvari. Inside the walls, towards the left – there is royal castle, near which one can identify churches, caravanserais, and other important buildings.

The sketch of Tbilisian women included in Chatelain’s “History Atlas” is the first confirmed sketch of the city that reached our times. It is notable that the artist drew what he saw, rather than using his imagination or stories.

TREBISONDE.

DE TREBISONDE.

Trebisonde, après avoir appartenu longtemps aux Empereurs Grecs, devint la Capitale d'un Duché dont Alexis Comnène prit possession en 1204, lorsque les Français & les Vénitiens se rendirent Maîtres de Constantinople, sous Baudouin Comte de Flandre. Cette souveraineté de Trebisonde dura jusqu'à l'an 1461, auquel Mahomet II. dépouilla David Comnène, au bout de deux siècles & demi qu'il avoit duré cet Empire. La Ville de Trebisonde est bâtie sur le bord de la mer, au pied d'une colline assez escarpée. Ses murailles sont presque carrées, hautes, crénelées, & font bates sur les fondemens de l'ancienne enceinte qui lui avoit fait donner le nom de Trapezus. La Ville est grande & mal peuplée. On y voit plus de bois & de jardins que de maisons: & ces maisons, quoique bien bâties, n'ont qu'un simple étage. Le Château, qui est assez grand, est fort négligé. Il est situé sur un rocher plat & dominant, avec de très beaux fossés, taillés la plupart dans le roc. L'Empereur Justinien renouvella les Edifices de la Ville, selon une vieille Inscription qui se lit sur la porte du Château. Le Port est à l'Est de la Ville. L'Empereur Adrien le fit réparer. Présentement il n'est bon que pour les Saigues: le Môle que les Grecs y avoient fait bâtir étant presque détruit.

TOCAT.

DE TOCAT.

La Ville de Tocat est beaucoup plus grande qu'Erzeron, & beaucoup plus agréable. Les maisons y sont mieux bâties & la plupart à deux étages. Elles occupent non seulement le terrain qui est entre des collines fort escarpées, mais encore la croupe de ces collines en manière d'Amphithéâtre. Il n'y a pas de Ville au monde dont la situation soit plus singulière. Les rues en sont assez bien pavées, ce qui est rare dans le Levant. Apparemment la nécessité a obligé les Bourgeois de le faire, de peur que les eaux des pluies, dans le tems des Orages, ne découvrissent les fondemens de leurs maisons, & ne fissent des ravins dans les rues. Outre cela les collines sur lesquelles la Ville est bâtie, fournissent tant de sources, que chaque maison a sa fontaine. Malgré cette grande quantité d'eau, on ne peut pas éteindre le feu, qui consume il n'y a pas fort longtemps, la plus belle partie de la Ville & des faubourgs. On y compte environ vingt mille Janissaires & quelques Spahis. Il y a outre cela vingt mille familles Turques, quatre mille Arméniennes, trois ou quatre cents familles Grecques: douze Mosquées à Minarets, & une infinité de Chapelles Turques. Les Arméniens y ont sept Eglises, & les Grecs seulement une méchante Chapelle qu'ils disent avoir été bâtie par l'Empereur Justinien. Elle est gouvernée par un Métropolitain dépendant de l'Archevêque de Néocésarée, ancienne Ville presque ruinée à deux Journees de Tocat.

FEMMES DE TOCAT.

Cet habillement est des plus simples & n'a pas besoin d'explication. Il est très peu avantageux au beau Sexe, & l'on peut dire qu'il est aussi sot par devant que par derrière. La coutume fait tout. C'est du moins un avantage par rapport aux étrangers, qu'un tel ajustement peut fort bien préserver de la tentation.

FEMMES TURQUES DE TOCAT.

MOINES ARMÉNIENS.

MOINES DES 3. EGLISES.

Le Couvent de ces Moines est composé de 4. Corps de logis bâties en manière de cloîtres, disposés sur un carré fort long. Les Caravanes y sejourneront. Les chambres qu'on donne aux étrangers sont semblables aux Cellules des Religieux, toutes terminées par un petit Dôme en forme de Calote. Le Logement du Patriarche est un Corps de logis plus élevé & de plus belle apparence que les autres.

ERZERON CAPITALE D' ARMENIE.

DE LA VILLE D' ERZERON.

La Ville d'Erzeron, Capitale de l'Arménie, a doubles murailles, défendues par des tours carrées ou pentagones, mais dont les fossés ne sont ni profonds, ni bien entretenus. On peut juger de sa grandeur par le nombre de ses habitans, on croit qu'elle contient dixsept mille Turcs, Six mille Arméniens, & quatre cents Grecs. On estime qu'il y a soixante mille Erzeron font presque tous Janissaires, du moins en compte t-on environ douze mille & plus de 50. mille dans le reste de la Province. Ce sont presque tous gens de métier, qui la plupart donnent de l'argent au Janissaire Aga, bien loin d'en recevoir; ce qui s'appelle acheter le privilège de commettre toute sorte d'insolences. Les Arméniens y ont un Evêque & deux Eglises, avec quelques Monastères. Ils reconnaissent tous le Patriarche d'Erivan. Les Grecs y ont aussi leur Evêque avec une seule Eglise. Ils sont presque tous Chaudronniers, & occupent le faubourg où ils travaillent à mettre en Vaiselle le cuivre qu'on y apporte des montagnes voisines. On fait aussi à Erzeron un grand commerce de fourrures d'une espèce de martres assez communes à Sardara d'où on les y apporte. Cette Ville n'est pas sur l'Euphrate, comme les Géographes la placent d'ordinaire, mais dans une Presque Ile formée par les sources de cette fameuse rivière. La première est à une journée de la Ville & la seconde environ une fois aussi loin, du côté du levant, dans des montagnes moins élevées que les Alpes, mais couvertes de Neiges durant toute l'année. La Plaine se trouve ainsi renfermée entre deux beaux ruisseaux que ces sources forment. Ils se joignent à trois journées d'Erzeron, & c'est là seulement que l'Euphrate commence à porter des Saigues. Mais son lit est plein de rocher, qui en rendent la navigation très difficile jusqu'à Alep.

DE CARS.

Cars est la dernière Ville de la Turquie sur la frontière de Perse. Les Turcs la nomment Agem. Elle est sur une Côte exposée au sud-Sud-Est. L'enceinte en est presque carrée, & un peu plus grande que la moitié de celle d'Erzeron. Le Château est fort escarpé sur un rocher tout au haut de la Ville il paroit assez bien entretenu; mais il n'est défendu que par de vieilles tours. Le reste de la place est comme une espèce de théâtre derrière lequel il y a une vallée profonde & escarpée de tous côtés, par où passe la rivière. Cette rivière ne va pas à Erzeron, comme l'a cru Samson; elle vient au contraire de la plaine par où l'on va d'Erzeron à Cars. On peut douter si cette Ville n'est pas celle que Ptolémée marque entre les plus anciennes qui étoient dans les montagnes de la petite Arménie. La ressemblance des noms paroit insinuer, & il faut pas s'arrêter à ce que cet Auteur la place dans la petite Arménie. Outre que ce pourroit être une inadvertence, les Divisions de l'Arménie ont changé si souvent, qu'elles ont causé beaucoup de confusion. On pourroit aussi croire que c'est l'ancienne Chorsa qu'il place dans la grande Arménie. Quoi qu'il en soit, cette Ville est non seulement dangereuse pour les voleurs, mais les Officiers Turcs y font ordinairement de grandes avances aux étrangers, de qui ils tirent autant d'argent qu'ils peuvent.

DE TEFLIS.

Teflis, Capitale de la Georgie est une Ville assez grande & bien peuplée, mais dont les maisons sont basses, mal éclairées & bâties ordinairement de boue & de briques. Cette description qu'en donne un Voyageur moderne, qui parle pour avoir vu, est bien différente de celle de Strabon qui nous la dépeint ainsi. La plus grande partie de l'Iberie, dit-il, est bien habitée. On y voit de gros bourgs & des maisons couvertes de briques. L'Architecture en est bien entendue de même que celle des Edifices publics & des Places. Il faut que les choses aient bien changé depuis ce tems-là. Aujourd'hui les murailles de Teflis ne font guère plus hautes que celles de nos Jardins, & les rues sont fort mal pavées. La Citadelle est au haut de la Ville dans une belle situation; mais l'enceinte, qui en est presque ruinée, n'est défendue que par de mauvaises tours. Toute la garnison consiste en quelques Artisans, Nabobmetans, qui sont payés pour y faire la garde. Ils y logent avec leurs familles, & le maniment des armes est ce qu'ils savent le moins. La Ville s'étend du Midi au Nord. La Citadelle est au milieu. Elle est située sur une Côte fort escarpée, au pied de laquelle coule le fleuve Kur, qui n'est pas guéable. D'où il s'ensuit qu'on en pourroit faire une très bonne place. L'enceinte de la Ville fait une espèce de carré dont les côtes descendent jusqu'au fond de la Vallée. Mais la moitié des murailles sont ruinées. Le Palais du Prince, qui est au dessous de la Citadelle, est ce qu'il y a de mieux ordonné pour le pays.

TEFLIS, CAPITALE DE GEORGIE.

DES GEORGIENNES.

On a pu voir dans la Dissertation précédente que les femmes de Georgie, toutes passablement belles, ne sont pourtant pas d'aussi grandes beautés que les Voyageurs veulent nous le persuader. Mais ce qui fait qu'il s'en voit encore moins dans le pays, c'est qu'on enlève les plus belles filles de l'âge de 6. ou 7. ans pour les transporter en Perse, ou en Turquie. On peut juger de leur habillement par le dessin qu'on en donne ici.

FEMMES DE TEFLIS.

DIACRE ET SOUDIACRE ARMÉNIENS.

DIACRE ET SOUDIACRE ARMÉNIENS.

Il n'y a rien ici de singulier à remarquer, que l'instrument que l'un de ces ministres de l'Autel tient à la main. C'est une plaque de cuivre attachée au bout d'un bâton, & garnie de clochettes. celui qui le tient fait rouler ces clochettes d'une manière assez harmonieuse au rapport de ceux qui l'ont entendu, la Plaque de cuivre tourne sur un pivot qui la traverse par le milieu.

PRETRES ARMÉNIENS EN HABITS SACERDOTAUX.

PRETRES ARMÉNIENS.

Voilà l'habit dans lequel les Prêtres Arméniens célèbrent les Mystères de leur Religion, comme la Messe & la célébration du Bâteme & des autres Sacramens au nombre de sept. Ils donnent pour la Communion un morceau de l'Hostie consacrée, trempée dans le vin consacré. Ils l'administreront même aux enfans de deux, ou trois mois. Ils consacrent du pain sans levain, & du vin sans eau.

პიტერ ვან დერ აა (1659-1733)

სპარსეთის სამეფო

ლეიდენი. 1727 წ.

40x34

პიტერ ვან დერ აას სპარსეთის სამეფოს რუკა, ფილიპ კლუვერის და პიტერ ბერტიუსის რუკის - „სპარსეთი ადამ ოლეარიუსისაგან“, ერთგვარი გამეორებაა. როგორც წყაროები მოწმობს, ორივე რუკას გერმანელი სწავლულისა და მოგზაურის, ადამ ოლეარიუსის ცნობები უდევს საფუძვლად.

ვან დერ აას რუკაზე მთავარი ყურადღება ახლო აღმოსავლეთს და სპარსეთის სამეფოს ეთმობა. საქართველოსთან დაკავშირებული ცნობები წარმოდგენილია რუკის მარჯვენა ზედა კუთხეში, PONTUS EUXINUS-ს (სტუმართმოყვარე, იგივე შავი ზღვა) და MARE CASPIUM-ს (კასპიის ზღვა) შორის. დას. საქართველოს აღსანიშნავად გამოყენებულია ტოპონიმები Mengrelia (სამეგრელო) და Colchis (კოლხეთი), ხოლო აღმ. საქართველო აღნიშნულია სახელწოდებით Georgia. ქალაქებიდან და ციხეებიდან იკითხება Cotachis (ქუთაისი), Skander (სკანდის ციხე), Kori (გორი) და Tiflis (თბილისი). სამეგრელოსა და კოლხეთს შორის აღნიშნულია Bantina, რაც შესაძლოა, ბათუმს აღნიშნავდეს.

რუკაზე, დას. საქართველოსა და ჩრდ. კავკასიას შორის გამოსახულია Caucasus Mons (კავკასიონის მთათა სისტემა).

Pieter van der Aa (1659-1733)

Royaume du Perse

Leiden. 1727

40x34

The map of Persian kingdom by Pieter van der Aa is mirroring the map by Philip Clover and Petrus Bertius “Persia from Adam Olearius”. As sources indicate, both maps are based on the information from German scholar and traveler – Adam Olearius.

The key focus of the map by Pieter van der Aa is concentrated on the Middle East and Persian kingdom. Information about Georgia is provided in the upper right corner of the map – PONTUS EUXINUS (hospitable – Black Sea), and MARE CASPIUM (Caspian Sea). West Georgia is indicated by toponymic Megrelia (Samegrelo) and Colchis (Kolkheti), while East Georgia is indicated as Georgia. the map also shows cities Cotachis (Kutaisi), Skander (Skander castle), Kori (Gori) and Tiflis (Tbilisi). Bantina is indicated between Samegrelo and Kolkheti/Colchis, which is probably another word for contemporary Batumi.

The map depicts Caucasus Mons (Caucasus mountain range) between West Georgia and North Caucasus.

PONTUS EUXINUS

MARE CASPIUM, Sive HYRCANUM, KULSUM.

MEDI MARE SYRIA CUM

TERRANEUM

ARABIA FELIX

SINUS PERSICUS.

CARTE la plus-nouvelle & plus-exacte du ROYAUME DE PERSE

avec les Côtes, Villes Maritimes, tous les Pays qui en dependent, & les Lieux circonvoisins corroyez de nouveau et augmentez suivant les Relations les plus recentes des plus fideles Voyageurs.

Publiee à LEIDE chez PIERRE VANDER AAR

Millaria Germanica et Persica quae Parsang vocant.

MARE RUBRUM

MASCATE

70 75 80 85 90 95 100 105 110

ისააკ ტირიონი (1705-1765)

ევროპის ახალი რუკა, ბოლო აღმოჩენების მიხედვით

ამსტერდამი. 1732 წ.

39x34

რუკაზე XVIII საუკუნის I ნახევრის ევროპაა წარმოდგენილი. საქართველო რუკის მარჯვენა ქვედა კუთხეში DE ZWARTE ZEE-სა (შავი ზღვა) და DE KASPISCHE ZEE-ს (კასპის ზღვა) შორის არის მოქცეული. მიუხედავად იმისა, რომ XVIII საუკუნის პირველ ნახევარში, საქართველო სამეფო-სამთავროებად არის დაშლილი, ტირიონის რუკაზე, ევროპული კარტოგრაფიისათვის დამახასიათებელი წესია შენარჩუნებული და საქართველოს სამეფო-სამთავროებს თარავს ტოპონიმი „GEORGIA“ (საქართველო). ისააკ ტირიონი აგრძელებს ტრადიციას, რომლის მიხედვითაც, ევროპელი კარტოგრაფებისათვის, სამეფო-სამთავროებად დაშლილი საქართველო, დიდწილად, მაინც ერთი კულტურის, ერთი სივრცის ქვეყნად აღიქმებოდა.

კარტოგრაფი გვერდს არ უვლის არც ევროპული კარტოგრაფიისათვის დამახასიათებელ მეორე ჩვეულებას, რომლის მიხედვითაც, 1555 წელს დადებული ამასიის ზავის შემდეგ, საქართველო და რეგიონის სხვა ქვეყნების ტერიტორიები ორი დიდი იმპერიის ოსმალეთის და სპარსეთის გავლენის სფეროებად არის გაყოფილი. გავლენის სფეროები რუკაზე წერტილოვანი ხაზებით არის აღნიშნული და საქართველოს შემთხვევაში ქვეყანას ჩრდილოეთიდან სამხრეთით კვეთს.

რუკაზე იკითხება შემდეგი ტოპონიმები: Gonu (გონიო), Copolet (ქობულეთი), Anarchia (ანაკლია), Dander (სავარაუდოდ, დრანდა), Radja (რაჯა), Cotatis (ქუთაისი), Usker (ანკური), Gokia (გოკია) Zagen (ძაგემი) და Tiflet (თბილისი).

Isaak Tirion (1705-1765)

Nieuwe Kaart Van Europa, na de laatste ontdekking int licht gebracht

Amsterdam. 1732

39x34

The map depicts first half of the XVIII century Europe. Georgia is located between DE ZWARTEE ZEE (Black Sea) in the lower right corner and DE KASPISCHE ZEE (Caspian Sea). Despite the fact that in the first half of the XVIII century, Georgia was divided into small kingdoms, Tirion's map follows the characteristic principle of European cartography, and the kingdoms are united under the toponymic "GEORGIA" (Sakartvelo). Isaak Tirion continues the tradition according to which, Georgia, although divided into kingdoms, still represented a common cultural space for European cartographers.

Tirion does not fail to follow another tradition of the European cartography as well: indicating the spheres of influence of Ottoman and Persian empires, following the 1555 Amasya peace treaty, reflected by dotted line that crosses Georgia from North to South.

The map includes the following toponymics: Gonu (Gonio), Copolet (Kobuleti), Anarchia (Anaklia), Dander (likely, Dranda), Radja (Racha), Cotatis (Kutaisi), Usker (Atskuri), Gokia (Gokia), Zagen (Dzagemi) and Tiflet (Tbilisi).

340 345 350 355 360 5 10 15 20 25 30 35 40 45 50 55 60 65 70 75 80 85 90

NIEUWE KAART
VAN
EUROPA
na de alderlaatste ontdekking
int licht gebracht,
te AMSTERDAM
by ISAAK TIRION.

15	30	45	60	75	90	105
Duytsche Mylen is in een graat						
60	120	180	240	300	360	420
Engelsche Mylen 60 in een graat						
20	40	60	80	100	120	140
Fransche Mylen of Ween gaans						

Konst. get. in 1723

ისააკ ტირიონი (1705-1765)

სპარსეთის იმპერიის ახალი რუკა

ამსტერდამი. 1732 წ.

44x33

რუკაზე დატანილია ვრცელი ტერიტორია, თანამედროვე კავკასიის რეგიონის, თურქეთის აღმოსავლეთ ნაწილის, ირანის, შუა აზიის სამხრეთი და ავღანეთის ნაწილების ჩათვლით.

საქართველოს აღსანიშნავად გამოყენებულია წარწერა TRYKVAN GEORGIE (საქართველოს სამეფო). მხარეებიდან ცალკე არის დატანილი Guria (გურია) და Imirete (იმერეთი). რუკაზე მრავლად არის წარმოდგენილი მდინარეთა ქსელი.

ისააკ ტირიონის „სპარსეთის სამეფოს“ რუკაზე იკითხება 1555 წელს დადებული ამასიის ზავის შედეგად, საქართველოსა და რეგიონის სხვა ქვეყნების ტერიტორიების ორი დიდი იმპერიის, ოსმალეთის და სპარსეთის გავლენის სფეროებად გაყოფა. გავლენის სფეროები რუკაზე წყვეტილი ხაზებით არის აღნიშნული და საქართველოს შემთხვევაში ქვეყანას, ჩრდილოეთიდან სამხრეთით კვეთს.

რუკაზე აღნიშნულია: Gounia (გონიო), Capolet (ქობულეთი), Schatkfal (შეკვეთილი), Poti (ფოთი), Anargie (ანაკლია), Ilori (ილორი), Radja (რაჭა), Cotatis (ქუთაისი), Scander (სკანდის ციხე), Akhalzike (ახალციხე), Usker (ანყური), Gokia (გოკია), Akalkalaki (ახალქალაქი), Ali (ალი), Atchabeti (აჩაბეთი), Gori (გორი), Tamanis (დმანისი), B. Goureja (გარეჯი), Bactriane (ბახტრიონი), Zagen (ძეგამი), Tifflet (თბილისი) და სხვ.

ქვეყნის აღმოსავლეთ ნაწილში, ჩრდ. კავკასიასთან საზღვარი Caucase gebergte-ზე (კავკასიონის მთათა სისტემა) გადის.

Isaak Tirion (1705-1765)

Nieuwe kaart van 't Ryk van Persie

Amsterdam. 1732

44x33

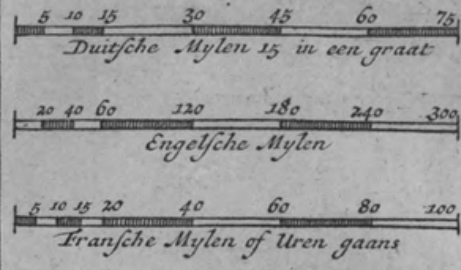
The map covers a wide territory, including contemporary Caucasus region, Eastern part of Turkey, Iran, South part of Central Asia and parts of Afghanistan.

Georgia is indicated with TRYKVAN GEORGIE (Georgian kingdom). Following regions are indicated – Guria and Imirete (Imereti). The map depicts the river network richly.

The map of “Persian Kingdom” by Isaak Tirion depicts division of the spheres of influence between the two large empires: Ottoman and Persian (resulting from 1555 Amasya peace treaty), including Georgia and other countries of the region. The spheres of influence are shown through dotted line and in case of Georgia, passes through North-South vertical of the country.

The map depicts: Gounia (Gonio), Capolet (Kobuleti), Schatkfal (Shekvetili), Poti (Poti), Anargie (Anaklia), Ilori, Radja (Racha), Cotatis (Kutaisi), Scander (Scander castle), Akhalzike (Akhalsikhe), Usker (Atskuri), Gokia (Gokia), Akalkalaki, Ali, Atchabeti, Gori, Tamanis (Dmanisi), B. Goureja (Gareji), Bactriane (Bakhtrioni), Zagen (Dzageni), Tifflet (Tbilisi) and others.

In the eastern part of the country, the border with North Caucasus is indicated with Caucase gebergte (the mountain range of Caucasus).

NIEUWE KAART
VAN
'T RYK
VAN
PERSIË.
uitgegeven te AMSTERDAM
door ISAAC TIRION.

გიომ დელილი (1675-1726), საგამომცემლო სახლი - „კოვენსი და მორტიერი“ (1685-1866), იან კოვენსი (1697-1774), კორნელიე მორტიერი (1699-1783)
კასპიის ზღვის მეზობელი ქვეყნების რუკა
ამსტერდამი. 1732 წ.
76x61

გიომ დელილის „კასპიის ზღვის მეზობელი ქვეყნების რუკა“, პირველი დეტალური რუკაა, სადაც წარმოდგენილია ცნობები, როგორც საქართველოს, ისე რეგიონის მეზობელი ქვეყნების და მხარეების შესახებ. არსებობს რუკის ორი გამოცემა: 1723 წლის პარიზული და 1732 წლის ამსტერდამული.

რუკის დეტალურობას, ძველ რუკებზე არსებული შეცდომების გასწორებასა და რუკაზე ახალი ინფორმაციის დატანაში, მნიშვნელოვანი როლი აქვს შესრულებული ქართველ დიპლომატ, მოგზაურსა და მწერალ სულხან-საბა ორბელიანს. მან 1712-1714 წლებში, ევროპაში დიპლომატიური მისიით მოგზაურობის დროს, თან ჩაიტანა კარტოგრაფიული და სხვა სახის ცნობები საქართველოს და მეზობელი ქვეყნების შესახებ. გიომ დელილმა, სულხან-საბას მიერ რუკის გამოცემაში შეტანილი განსაკუთრებული წვლილი, რუკაზე სულხან საბას პერსონალურად აღნიშნვით გამოხატა და რუკის აღწერაში მოიხსენია, როგორც Sofkam Sabas Prince de Georgie (სულხან საბა, ქართველი თავადი). სულხან-საბას პიროვნული ღვაწლი და აღნიშვნა დატანილია, როგორც რუკის 1723 წლის პარიზულ, ისე 1732 წლის ამსტერდამულ გამოცემაზე.

რუკა იმდენად დეტალურია, რომ მასზე ასახულია საქართველოს ყველა სამეფო-სამთავრო და მხარე, არაერთი გეოგრაფიული პუნქტი, ქალაქი, სოფელი, მდინარე, ტბა, მთა, ციხესიმაგრე, ეკლესია-მონასტერი, გზა, და ა.შ.

როგორც პარიზულ, ისე ამსტერდამულ გამოცემაში, საქართველოსთან დაკავშირებული ტოპონიმები, როგორც წესი, ქართული დაწერილობის მიხედვით არის დატანილი: Argueti (არგვეთი), Kevi (ხევი), Tianeti (თიანეთი), Manglisi (მანგლისი), Trialetti (თრიალეთი) და ა.შ.

ევროპულ კარტოგრაფიაში ბევრი სახელწოდებისთვის გიომ დელილის რუკა ერთგვარი „დაბადების მოწმობაა“. სწორედ ამ რუკაზე ჩნდება პირველად ტოპონიმები Aichara (აჭარა) და Matchikeli (მაჭახელი).

რუკაზე საქართველოს აღმნიშვნელად გამოყენებულია Géorgie და Carduel. მთავრული შრიფტით არის დატანილი: Guria (გურია), Mingrelie (სამეგრელო), Imiret (იმერეთი), Souanes (სვანეთი), Georgie (ქართლი) და Caket (კახეთი).

Guillaume Delisle (1675-1726), Publishing house – “Covens & Mortier” (1685-1866), Jean Covens (1697-1774), Corneille Mortier (1699-1783)
Carte Des Pays Voisins De La Mer Caspienne
Amsterdam. 1732
76x61

The Map of the Caspian Sea Neighborhood by Guillaume Delisle is the first detailed map, providing information both about Georgia, as well as the neighboring countries of the region. There are two editions of the map: 1723 Parisian and 1732 Amsterdam publications.

Georgian diplomat, traveler and writer – Sulkhani-Saba Orbeliani played an important role in providing detail to the map, as well as fixing the mistakes on the old maps and introducing new information. During his diplomatic mission to Europe in 1712-1714, he delivered cartographic and other information about Georgia and its neighboring countries. Delisle expressed his gratitude towards significant contributions by Sulkhani-Saba through personal note on the map, which indicates “Sofkam Sabas Prince de Georgie” (Sulkhani-Saba, Georgian lord). Sulkhani-Sabas’ contributions are depicted on both 1723 Parisian, as well as the 1732 Amsterdam publications.

The map is so detailed that it reflects all kingdoms and regions of Georgia, as well as numerous locations, cities, villages, rivers, lakes, mountains, castles, churches, monasteries, roads, etc.

Both Parisian and Amsterdam publications include toponymics matching Georgian pronunciation: Argueti (Argveti), Kevi (Khevi), Tianeti (Tianeti), Manglisi (Manglisi), Trialetti (Trialeti), etc.

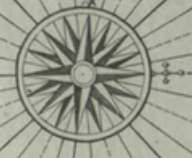
The map of Delisle is a “birth certificate” of sorts, as numerous toponymics appeared on his maps in European cartography for the first time. This map depicts toponymic Aichara (Adjara) and Matchikeli (Machakheli) for the first time.

Georgia is indicated on the map as Georgie and Carduel. Guria (Guria), Mingrelie (Samegrelo), Imiret (Imereti), Souanes (Svaneti), Georgie (Kartli) and Caket (Kakheti) are indicated in larger fonts.

CARTE
DES PAYS VOISINS DE LA
MER CASPIENNE
dressée pour l'usage du ROY
Sur la Carte de cette Mer faite par l'ordre de Czar
Sur les Memoires manuscrits
de Solkan-Sabbas Prince de Georgie
Sur ceux de Mrs Crusis, Zambek et Pabritas
Ambassadeurs à la Cour de Perse
et sur les observations avec un grand nombre
de personnes intelligentes de pais
Ayant été Observées par Astronomes
par G. Delisle Cap de l'Académie des Sciences
à AMSTERDAM
Chez JEAN COUVENS et
CORNELLE MORTIER
Geographes.

Echelle.
West ou Mils de Rofine de 100 au degré
Farsangues ou Lieues de Perse de 105 au degré
Lieues communes de France de 25 au degré

La Riviere d'Oxus se dechargeoit autrefois
dans la Mer Caspienne. Mais les habi-
tans de ces Contrées incommodes par les pirates
Turcomans et portent des
Turbans ont fermé son embouchure et détourné ses eaux
par des canaux qui arrosent leurs
terres.

La Riviere de Caspienne
qui est parvenue jusques
dans ces Contrées
est nommée du nom
d'un des Commandans de l'armée des Rofines
qui est parvenue jusques
dans ces Contrées
R. d'Acous de mille lieues de long

La Riviere de Caspienne
qui est parvenue jusques
dans ces Contrées
est nommée du nom
d'un des Commandans de l'armée des Rofines
qui est parvenue jusques
dans ces Contrées
R. d'Acous de mille lieues de long

La Riviere de Caspienne
qui est parvenue jusques
dans ces Contrées
est nommée du nom
d'un des Commandans de l'armée des Rofines
qui est parvenue jusques
dans ces Contrées
R. d'Acous de mille lieues de long

La Riviere de Caspienne
qui est parvenue jusques
dans ces Contrées
est nommée du nom
d'un des Commandans de l'armée des Rofines
qui est parvenue jusques
dans ces Contrées
R. d'Acous de mille lieues de long

La Riviere de Caspienne
qui est parvenue jusques
dans ces Contrées
est nommée du nom
d'un des Commandans de l'armée des Rofines
qui est parvenue jusques
dans ces Contrées
R. d'Acous de mille lieues de long

La Riviere de Caspienne
qui est parvenue jusques
dans ces Contrées
est nommée du nom
d'un des Commandans de l'armée des Rofines
qui est parvenue jusques
dans ces Contrées
R. d'Acous de mille lieues de long

ანრი დე სოზე (1687-1754)

ახალი ევროპის აღწერა

ამსტერდამი, 1734 წ.

35x28

რუკის მთავარი ფოკუსი ევროპის კონტინენტისკენ არის მიპყრობილი. ამის მიუხედავად, რუკაზე კონტინენტური ევროპის გარდა წარმოდგენილია, კუნძულ გრენლანდიის უკიდურესი სამხრეთი და აფრიკის ჩრდილოეთი ნაწილები. ასევე, შავი ზღვის სანაპირო ზოლი. შავი ზღვის აღსანიშნავად გამოყენებულია მისი ერთ-ერთი ძველი სახელწოდება Pontus Euxinus (სტუმრათმოყვრე ზღვა).

შავი ზღვის აღმოსავლეთ სანაპირო ზოლში აღნიშნულია საქართველოს ქალაქები: Genca-ს (გონიო), Lonati (ბათუმი), Fab (ფაზისი). კარგად იკითხება Savatopoli (სოხუმი) და S.Sophia (სანტა-სოფია).

რუკაზე საქართველო მხოლოდ ნაწილობრივ, ქვეყნის დასავლეთში მდებარე საზღვაო ქალაქებით არის წარმოდგენილი.

Henry de Sauzet (1687-1754)

Nova Eeuropae Descriptio

Amsterdam, 1734

35x28

The major focus of the map is directed towards the European continent. Apart from the continental Europe, however, the map depicts the farthest South of the island Greenland and the Northern parts of Africa, as well as the coast of the Black Sea. Black Sea is indicated with one of its old names – Pontus Euxinus (hospitable sea).

Georgian cities are marked towards the Eastern part of the Black Sea coast: Genca (Gonio), Lonati (Batumi), Fab (Phasis). Savatopoli (Sokhumi) and S. Sophia (Santa-Sophia).

The map depicts only Western seaside cities of Georgia.

NOVA
EVRO
PAE
Descriptio

SEPTENTRIONALIS
OCEANUS
OCCIDENTALIS

OCEANUS
MARE
ATLANTI

AFRICA
BARBARICA
MEDITERRANEUM
PARS

PONTUS
EUXINUS

ASIA
PARS

ჰენდრიკ იენსენ ვან ვაესბერგი (1687-1748)

თბილისი, საქართველოს დედაქალაქი
ამსტერდამი. 1737 წ.

თბილისელი ქალები
ამსტერდამი. 1737
50x33

თბილისის ერთ-ერთი ყველაზე პოპულარული გრაფიკა, 1737 წელს, ვაესბერგის მიერ გამოცემულ "Beschryving van eene Reize naar de Levant"-ში (ლევანტში მოგზაურობის აღწერა) არის შეტანილი. გამოცემა ნიდერლანდურ ენაზეა შესრულებული. ქალაქის ეს ხედი, ისევე როგორც თბილისელი ქალების ჩანახატი, ფრანგი ბოტანიკოსის და მოგზაურის, ჟოზეფ პიტონ დე ტურნეფორის საქართველოში მოგზაურობის დროს არის შესრულებული. ჩანახატების ავტორი, ფრანგი მხატვარი კლოდ აობრიეა. იგი 1701 წელს ტურნეფორს თან ახლდა თბილისში.

მიუხედავად იმისა, რომ ვაესბერგის გამოცემაზე, თბილისის ჩანახატს არ ერთვის შენობა-ნაგებობების აღმნიშვნელი მინაწერები, ბევრი ობიექტის იდენტიფიცირება იოლად შეიძლება. მდინარის მარჯვენა სანაპიროზე, ქალაქის თავზე ნარიყალას ციხეა, რაც სიღრმეში წყლის არხით გრძელდება. ნარიყალას ციხის მიმდებარე ტერიტორიიდან ქალაქის გალავანი ეშვება და მტკვრის სანაპიროს მიუყვება. გალავნის შიგნით, მარცხნივ, სამეფო სასახლეა. შესაძლებელია ეკლესიების, ქარვასლის და სხვა მნიშვნელოვანი შენობა-ნაგებობების იდენტიფიცირება.

თბილისელი ქალების ჩანახატი თბილისის მცხოვრებთა ჩვენამდე დადასტურებულად მოღწეული პირველი ჩანახატია. აღსანიშნავია, რომ მხატვარი მისი შესრულებისას ეყრდნობოდა არა წარმოსახვას ან სხვათა მოწოდებულ ცნობებს, არამედ ხატავდა საკუთარი თვალით ნანახს.

Hendrick Janssonius van Waesberge (1687-1748)

Teflis Capitale de Georgie
Amsterdam. 1737

Femes de Teflis
Amsterdam. 1737
50x33

One of the most popular gravures of Tbilisi is included in the 1737 publication "Beschryving van eene Reize naar de Levant" by Waesberg (description of travels to Levant). The publication is made in Dutch. This particular view of the city and the Tbilisian women, depicted on the gravure was sketched during the travels of the French botanist and traveler, Joseph Pitton de Tournefort, while in Georgia. French artist – Claude Aubriet is the artist behind the sketch itself. The artist followed Tournefort in his travels to Tbilisi in 1701.

Even though the Waesberg publication of the sketch does not include description of the buildings, many of them can be identified easily. On the right side of the riverbed, there is Narikala fortress overlooking the city, followed by the water channel. The walls of the castle follow into the Mtkvari riverside. Inside the castle to the left, there is a royal hall. Other important buildings, including churches, caravanserais can be identified as well.

The sketch of Tbilisian women is the first sketch of Tbilisians that reached our times. It is notable that the artist did not use his imagination or information from others – he sketched what he saw.

wiens zyden tot in het dal neêrloopen; maar de muuren zyn, wat *Chardyn* ook moge praaten, zeer laag en zeer vervallen. Het Paleis van den Vorst legt beneden het Kasteel; het is zeer oudt, en wel gebouwt voor dat landt. De Tuinen, de Vluggen, de Hoenderhokken, het Valken-huis, de Plaats en de Bazar zyn beziens waardig. Men bragt ons in eene nieuwe zaal die, schoon van hout, niet onaangenaam was. Zy was aan alle kanten verlicht met blaauwe, geele en grisdeline glazen, enz. Men heeft 'er eenige Veneetsche spiegelglazen in gezet, maar zy zyn op verre naa zoo fraai niet als de Parysche. De zoldering is met afdeelingen of *compartimenten* van goud-leer. Men verzekerde ons dat het vertrek der vrouwen noch fraayer was; men schein eene groote begeerte te hebben om het ons te laten zien, maar ik weet niet by wat toeval de sleutel verlegt was. De Prins was toen op het landt, om dat hy wat onpasselyk was, en om die reden verlieten wy *Tefflis*; want het stond te duchten dat hy ons by zich zoude willen houden om hem te geneezen, indien wy zyne wederkomst in de stad afwachten.

Van het Paleis gingen wy naar de baden, die niet verre van daar zyn. Het zyn schoone bronnen van water, wiens warmte lydelyk is; daar en boven zyn 'er hier ook van laauw en van koudt

water. Deeze baden worden wel onderhouden en strekken bynaa de eenigste uitspanning van de burgers der stad. Hunne voornaamste handel bestaat in bont, dat zy in *Persie* en *Turkye* vertieren. De *Armenieren* voeren de *Persische* zyde, noch de *Georgische*, die zy in de plaatsen zelfs gaan koopen, niet door *Tefflis* om den zwaaren tol te ontgaan diemen hun zou doen betaalen: Zy voeren dezelve naar *Smyrna* of andere steden van de *Middelandsche Zee* om ze aan de *Franken* te verkoopen. Men voert alle jaaren wel 2 duizendt kameels-vragten van den wortel genaamt *Baia* uit dit landt naar *Arzeron*. Van deeze plaats gaat hy naar *Diurbekies*, waar men hem gebruikt om de linnens en katoenen te verven, die men 'er voor de *Polakken* maakt. Uit het zelve landt gaat ook veel van dien wortel naar *Indostan*, daar men de fraaiste siften schildert. Wy lieten niet naa den Bazar van *Tefflis* te gaan zien, waar op wy alle soorten van vruchten veil zagen. Wy gingen het landhuis van den Vorst ook beziën, dat in de voorstadt was aan den kant van *Turkye*. Men kent dat huis aan eene wipgalge die voor den ingang staat; zyne tuinen zyn beter geschikt als die van *Turkye*. In deeze tuinen zagen wy met verwondering die schoone soort van *Persicaria* met Tabaks bladen, welker gedaante en beschryving ik in een deel van de *Historie der Koninklyke Akademie*

de, en wy sloegen ons ontrent 10 uren in eene groote vlakte neder, naa dat wy over tamelyk hooge bergen gekoomen waaren daar het vinnig koudt was. Het landt is vol gras, maar zonder hout. Onder de planten die wy 'er zagen vonden wy eene soort van *Akonys* gelyk aan die men *Tueloup* noemt. De stengen van die waar van wy spreken maaken eene naalde van bloemen van ontrent 1½ voet hoog. Yder bloem is wit. De helm van 1½ duim lang, is boven gerondt en ½ duim breedt. De stengen zyn purperachtig. Men ziet aan zommige stengen bloemen die vuil-wit zyn.

Den 18 July vertrokken wy te half vyve, en wy hielden 's middags standt. De verandering van landschap verwonderde ons op eene aangenaame wyze; jaa wy meenden dat wy in eene nieuwe waereldt quamen. Wy zagen niet dan hooge bosschen met kreupelbosch vermengt: In die wouden vonden wy Eiken-boomen, zoo wel als Beuke-boomen, Ypelinde- Eschdoorne- Effche- en Jokboomen met groote en kleine bladen. Wy zagen 'er ook Doorne- Vlier- Hadig- Peere- Appel- Framboize- Pruime- en Haag-appelboomen: Het was 'er ook vol Hazelaeren. Wie zou verwagt hebben zoo schielyk zoo veele fraaiheden te zien? Men maaide het koren in de valei, waar in wy gelegert waaren.

Wy begosten dien dag ook wyngaarden te zien, en de wyn, schoon op verre naa niet van de beste, was Nektar in vergelyking van die van *Arzeron*. Het landschap van 's anderen daags was niet min vermakelyk; want van 's morgens te 3 tot 10 uren gingen wy door een dal, dat, schoon naauw en steil, om zyne groente zeer aangenaam was. De woningen zyn in de laagte of op het hangen der heuvelen, welker hoogtens vol bosschen zyn, het overige is vol wyngaarden, en boomgaarden door de natuur geplant, daar de Noote- Abrikooze- *Persike*- Pruime- Peere- en Appelboomen van zelfs groeyen. Indien deeze valei dezelve niet is welke *Prokopius* beschryft, tusschen het landt van *Tzans* en *Persisch-Armenië*, kan men niet twyffelen of zy is een van die oorden van *Georgie* waar van *Strabo* zegt, dat men overvloedt van alle soorten van vruchten vindt, die, zonder dat men de aarde bebouwe, van zelfs voortkoomen. Men doet 'er niets aan de wyngaarden, zegt dezelve Schryver, dan dat men de stokken alle vyf jaaren eens snoeit. Naa dat men het landt der *Tzans* doorgetoogen is, koomt men, volgens *Prokopius*, in een diep dal, dat steil is, en onder den berg *Kaukasus* behoort, wel bevolkt, daar men in den herfst alle soorten van vruchten vindt, die men

გიომ დელილი (1675-1726), საგამომცემლო სახლი - „კოვენსი და მორტიერი“ (1685-1866), იან კოვენსი (1697-1774), კონნელიე მორტიერი (1699-1783)
ყირიმის მეორე ნაწილი, შავი ზღვა
ამსტერდამი, 1742 წ.
70x60

რუკაზე ვრცლად არის წარმოდგენილი შავი ზღვის სამხრეთის სანაპირო. შედარებით ნაკლებია ინფორმაცია ზღვის დასავლეთ და აღმოსავლეთ სანაპიროს შესახებ. ამის მიუხედავად, 1742 წელს, ამსტერდამში, საგამომცემლო სახლ „კოვენსი და მორტიერი“-ს მიერ გამოცემულ რუკაზე, საქართველოსთან დაკავშირებული არაერთი საინტერესო აღნიშვნაა.

შავი ზღვის აღმოსავლეთ სანაპიროზე, სამხრეთიდან ჩრდილოეთის მიმართულებით რუკაზე დატანილია: Matchikeli (მაჭახელი), Aichara (აჭარა), GURIA (გურია) და ROYAME DE MINGRELIE (სამეგრელო).

რუკაზე ცალკე არის აღნიშნული შემდეგი ხუთი პორტი: Port de Gounia (გონიო), Port de Copolet (ქობულეთი), Port d' Anargia (ანაკლია), Port de Sahoum (სოხუმი), Port de Poutchinda (ბიჭვინთა).

კარგად იკითხება: Batham (ბათუმი), Orouskeli (ოზურგეთი), Poti (ფოთი), Kopy (ხობი), Fort de Ruh (რუხის ციხე), Bedia (ბედია), Tranta (დრანდა) და სხვა არაერთი კიდევ.

Guillaume Delisle (1675-1726), Publishing house – “Covens & Mortier” (1685-1866), Jean Covens (1697-1774), Corneille Mortier (1699-1783)
Seconde partie de la Crimée, la Mer Noire
Amsterdam, 1742
70x60

The map provides rich depiction of the South shore of the Black Sea. There is comparably less information about the West and the East shores of the Sea. Despite this, published in 1742 Amsterdam, the map by “Covens & Mortier” offers numerous interesting indications related to Georgia.

At the Eastern shore of the Black Sea, from the South towards the North, the map indicates Matchikeli (Machakheli), Aichara (Adjara), GURIA and ROYAME DE MINGRELIE (Samegrelo).

The map separately indicates the following five ports: Port de Gounia (Gonio), Port de Copolet (Kobuleti), Port d'Anargia (Anaklia), Port de Sahoum (Sokhumi), Port de Poutchinda (Bichvinta).

There are clear indication of Batham (Batumi), Orouskeli (Ozurgeti), Poti, Kopy (Khobi), Fort de Ruh (Rukhi castle), Bedia, Tranta (Dranda) and numerous others.

M E R N O I R E

autrefois

P O N T U S E U X I N U S

N A T O L I E

P A Y S D E B O L L I D E R O N I

O U D E P E N D E R A C H I

P A Y S D E T E K I E

A M A S I E

A R M E N I E

პიერ მასიუე (1698-1776)

მსოფლიო გეოგრაფიასა და ცოდნაში შესავლისთვის გამოსაყენებელი რუკა
ამსტერდამი. 1752 წ.
42x19

რუკაზე წარმოდგენილია როგორც ევროპა, ისე აზია და აფრიკის კონტინენტის ჩრდილოეთი ნაწილი. საქართველოსთან დაკავშირებული ცნობა მოცემულია შავი და კასპიის ზღვებს შორის არსებულ ტერიტორიაზე (რუკაზე ზღვების სახელწოდებები არ არის დატანილი). საქართველო აღნიშნულია სახელწოდებით: GEORGIE.

რუკის მარჯვენა და მარცხენა კიდეებში დატანილია წერილობითი ცნობები, რომლის მიხედვითაც მე-7 აღნიშვნა უკავშირდება Colchide-ს (კოლხეთი).

Pierre Massuet (1698-1776)

Carte Pour Servir d'Entrée et d'Introduction a la Géographie et a l'Intelligence de l'Histoire Universele
Amsterdam. 1752
42x19

The map includes both Europe as well as Asia and the Northern part of Africa. The information about Georgia is indicated on the territory, between the Black and the Caspian seas (the map does not indicate the names of the seas). Georgia is indicated as GEORGIE.

The right and the left sides of the map include written information, according to which, the seventh indication is related to Colchide (Kolkheti/Colchis).

CARTE POUR SERVIR D'ENTRÉE ET D'INTRODUCTION À LA GEOGRAPHIE ET À L'INTELLIGENCE DE L'HISTOIRE UNIVERSELLE. Tome I. Page 32

Table pour conduire à faire connoître la situation de la plus part des Anciens États du Monde depuis Adam jusqu'au commencement de l'ère chrétienne.

1. Asiriens	DE c
2. Babiloniens	DE c
3. Bretagne	C a
4. La Chine	GH bc
5. Carthage	BC bc
6. Cimbres	CD a
7. Colchide	DE bc
8. Dace	CD b
9. Égypte	D c
10. Épire	CD bc
11. Gaule	BC ab
12. Germanie	CD ab
13. Grèce	
14. Athènes	
15. Argos	
16. Corinthe	CD bc
17. Mycène	
18. Sicile	
19. Lacédémone	
20. ou Sparte	

Table pour conduire à faire connoître la situation de la plus part des Anciens États du Monde depuis Adam jusqu'au commencement de l'ère chrétienne.

14. Hébreux	DE c
15. Ibérie	B ab
16. Latins	C b
17. Lidiens	D bc
18. Macédoine	CD bc
19. Médie	DE bc
20. Numidie	B bc
21. Parthe	E c
22. Pergame	D bc
23. Perse	E c
24. Pont	DE bc
25. Romains	C b
26. Sarmatie	DE ab
27. Siamois	
28. Sirie	DE c
29. Tiriens	D c
30. Thèbes	C bc
31. Troie	D b
32. Touthons	CD a

ნ.ტ. გრავიუსი (XVIII საუკუნის II ნახევარი)
ევროპის რუკა
ამსტერდამი.1788 წ.

აზიის რუკა
ამსტერდამი. 1788 წ.

58x24

გრავიუსის მიერ 1788 წელს ამსტერდამში გამოცემული ევროპის და აზიის ორივე რუკაზე შესაძლებელია საქართველოსთან დაკავშირებული ცნობების ნახვა, თუმცა, საკუთრივ საქართველო, მათზე აღნიშნული არ არის.

ევროპის რუკაზე იკითხება Akalzike (ახალციხე) და Teflis (თბილისი). შესაძლებელია მდინარე მტკვრის იდენტიფიცირებაც, თუმცა მდინარეზე წარწერა არ არის დატანილი. აზიის რუკაზე მხოლოდ თბილისია აღნიშნული და აქაც, ისევე როგორც ევროპის რუკაზე, გრავიუსი ქალაქის აღსანიშნავად იყენებს ტოპონიმს - „Teflis“, რაც საუკუნეების განმავლობაში დამახასიათებელი იყო ევროპული კარტოგრაფიისათვის.

N.T. Gravius (second half of the XVIII century)
Kaartje van Europa
Amsterdam.1788

Kaartje van Asia
Amsterdam. 1788

58x24

Both maps (of Europe and Asia) published by Gravius in 1788 Amsterdam include the information about Georgia. However, Georgia is not indicated on either.

The map of Europe reads Akalzike (Akhaltzikhe) and Teflis (Tbilisi). River Mtkvari is visually identifiable too, however, there is no written indication of it. The map of Asia only indicates Tbilisi, and just like in case of the map of Europe, the toponymic “Teflis” is used, which was characteristic for European Cartography for centuries.

KAARTJE
van
SASSIA
Verbeterd Uitgegeven
TE AMSTERDAM,
BY N.T. GRAVIUS.

DE OOST INDISCHE ZEE

45	30	60	90	120
Duyfche Mylen				
80	160	320	480	640
Mofcovifche Mylen				
20	40	80	120	160
Perfifche Mylen				
30	60	120	180	240
Japanfche Mylen				

60 70 80 90 100 Meridiaan 110 van 120 Ferro. 130 140 N HOLLAND 150 160 170

KAARTJE VAN EUROPA.
Volgens de Nieuwste berichten,
te AMSTERDAM, by
N.T. GRAVIUS.

15 30 45 60 75
Duitsche Meilen 15 in een Graad
20 40 60 80 100
Engelsche Meilen 20 in een Graad
25 50 75 100 125
Fransche Meilen 25 in een Graad

DE YS ZEE
MOSCOVISE ZEE
SAMOJEDEN
DE WITTE ZEE
FINLAND
DE NOORD OOST ZEE
DE NOORD ZEE
DE OOST ZEE
DE ZWARTE ZEE
DE MEDITERRANEE ZEE
DE IONISCHE ZEE
DE ADRIATISCHE ZEE
DE TYRRHENISCHE ZEE
DE EGEÏSCHE ZEE
DE AEGEÏSCHE ZEE
DE CARAÏBISCHE ZEE
DE INDIÏSCHE ZEE
DE PACIFISCHE ZEE

EUROPEAN COUNTRIES: I. Suroy, I. Sanien, I. Joffeure, I. Dorper, I. Iratoch, I. Santflesje, I. Nomedall, I. Grip, I. Lewis, I. Kero, I. Murray, I. Schot, I. Engeland, I. Frankryk, I. Spanje, I. Venetie, I. Sicilie, I. Sardine, I. Corsica, I. Malta, I. Candie, I. Suroy, I. Sanien, I. Joffeure, I. Dorper, I. Iratoch, I. Santflesje, I. Nomedall, I. Grip, I. Lewis, I. Kero, I. Murray, I. Schot, I. Engeland, I. Frankryk, I. Spanje, I. Venetie, I. Sicilie, I. Sardine, I. Corsica, I. Malta, I. Candie.

ASIAN COUNTRIES: I. Suroy, I. Sanien, I. Joffeure, I. Dorper, I. Iratoch, I. Santflesje, I. Nomedall, I. Grip, I. Lewis, I. Kero, I. Murray, I. Schot, I. Engeland, I. Frankryk, I. Spanje, I. Venetie, I. Sicilie, I. Sardine, I. Corsica, I. Malta, I. Candie.

AFRICAN COUNTRIES: I. Suroy, I. Sanien, I. Joffeure, I. Dorper, I. Iratoch, I. Santflesje, I. Nomedall, I. Grip, I. Lewis, I. Kero, I. Murray, I. Schot, I. Engeland, I. Frankryk, I. Spanje, I. Venetie, I. Sicilie, I. Sardine, I. Corsica, I. Malta, I. Candie.

ბიოგრაფიები
Biographies

გერარდ მერკატორი (1512-1594)

უდიდესი ფლანდრიელი კარტოგრაფი რუპელმონდიდან. განათლება მიიღო ლუვენის უნივერსიტეტში. 1552 წელს საცხოვრებლად გადავიდა დუისბურგში.

მერკატორის ყველაზე დიდ დამსახურებად კარტოგრაფიის ისტორიაში პროექციის შექმნა მიიჩნევა, რომელიც დღეს მის სახელს ატარებს. იგი ასევე ცნობილია როგორც ავტორი ტერმინისა „ატლასი“. მერკატორის ატლასი პირველად, მისი გარდაცვალებიდან ერთი წლის შემდეგ, 1595 წელს, დუისბურგში დაიბეჭდა.

Gerard Mercator (1512-1594)

One of the greatest Flemish cartographers from Rupelmonde, educated in Leuven University. Moved to Duisburg in 1552.

Creation of the projection in cartography is considered to be one of his greatest achievements and it carries his name today. Mercator is also known for coining the term “Atlas” for the first time. In 1595, Atlas of Mercator was published in Duisburg for the first time

აბრაჰამ ორტელიუსი (1527-1598)

XVI საუკუნეში მოღვაწე უდიდესი კარტოგრაფი ანტვერპენიდან. მან დიდი გავლენა მოახდინა კარტოგრაფიის შემდგომ განვითარებაზე. ახლო ურთიერთობა ჰქონდა იმავე საუკუნის კიდევ ერთ დიდ კარტოგრაფ გერარდ მერკატორთან.

1570 წელს, აბრაჰამ ორტელიუსი გახდა პირველი კარტოგრაფი, ვინც მსოფლიოს პირველი თანამედროვე ატლასი „Theatrum Orbis Terrarum“ გამოსცა. ამ ფაქტმა მას უდიდესი აღიარება მოუტანა. 1570 წლიდან მოყოლებული, ორტელიუსის გარდაცვალებამდე (1598 წ.), ლათინურ, იტალიურ, გერმანულ და ნიდერლანდურ ენებზე, ატლასი 25-ჯერ გამოიცა.

Abraham Ortelius (1527-1598)

One of the greatest cartographers from Antwerp of the XVI century, who has influenced the development of cartography substantially.

Ortelius had close relations with another great cartographer of the century – Gerrard Mercator.

In 1570, Abraham Ortelius became the first cartographer, who published the first contemporary atlas “Theatrum Orbis Terrarum”, bringing him great recognition. From 1570 until his death (1598), Ortelius’s atlas was published 25 times in Latin, Italian, German and Dutch languages.

მათიას ქუადი (1557-1613)

XVI საუკუნის ბოლოს და XVII საუკუნის დასაწყისში მოღვაწე, კარტოგრაფი და გრაფირების ოსტატი დევენტერიდან. პროფესიული განათლება მიიღო ჰარლემში, ჰენდრიკ ჰოლციუსთან. 1587 წელს საცხოვრებლად გადავიდა კელნში, სადაც იოჰან ბუმესტერთან ერთად მცირე ზომის სამოგზაურო ატლასი მოამზადა.

Matthias Quad (1557-1613)

Cartographer and gravure craftsman working towards the end of XVI and beginning of XVII from Deventer.

Quad received education in Harlem, with Hendrick Goltzius. In 1587, Quad moved to Cologne, where, together with Johann Bussemacher he developed the travel atlas.

In 1594 his atlas "Description of Europe" was published, containing 50 maps.

ბალთაზარ მორეტუსი (1574-1641)

რუკების და წიგნების გამომცემელი და ვაჭარი ანტვერპენიდან. წლების განმავლობაში ხელმძღვანელობდა ბაბუის მიერ დაფუძნებულ კომპანიას. მის სახელს ეკუთვნის აბრაჰამ ორტელიუსის პარერგონის ატლასის საუკეთესო, 1624 წლის გამოცემა.

Balthasar Moretus (1574-1641)

Publisher of the maps and books and trader from Antwerp. For years he headed the company, founded by his grandfather. He is credited with the best publication of the Ortelius's atlas, Parergon (published in 1624).

იოჰანეს იანსონიუსი (1588-1664)

ნიდერლანდური კარტოგრაფიის ოქროს საუკუნის შესანიშნავი წარმომადგენელი ქალაქ არნემიდან. აქტიურად მონაწილეობდა მერკატორ-ჰონდიუსის ატლასის ხელახალი გამოცემის საქმეში.

Johannes Janssonius (1588-1664)

Prominent representative of the Golden Age of the Dutch cartography, from the city of Arnhem, who actively participated in the re-publication of the atlas by Mercator and Hondius

ნიკოლას ბლანკაარტი (დაახლ. 1624-1703)

ნიდერლანდელი სწავლული, პროფესორი ლეიდენიდან. ცნობილია მისი სამი კონტინენტის: ევროპის, აზიის და აფრიკის რუკები, რომელიც იოჰანეს იანსონიუსისთვის მოამზადა.

Nicolaus Blankaart (approx. 1624-1703)

Dutch scholar, professor from Leiden. His maps, of the three continents, prepared for Johannes Janssonius (of Europe, Asia and Africa) are well known.

ფრედერიკ დე ვიტი (დაახ.1629-1706)

ნიდერლანდური კარტოგრაფიის ოქროს საუკუნის წარმომადგენელი გაუღადა. 1648 წლიდან საქმიანობდა ამსტერდამში. რუკების შექმნის პარალელურად დაკავებული იყო მათი გაყიდვით. 1660 წლიდან აქვეყნებდა ატლასებს. ცნობილია ატლასებით და ნიდერლანდების ქალაქების რუკებით.

Frederick De Wit (approx. 1629-1706)

Dutch Cartographer of the Golden Age from Gouda. Since 1648 worked in Amsterdam. Created and sold maps. Since 1660 published atlases. Cartographer is known for his atlases and the maps of the Dutch cities.

ფილიპ კლუვერი (1580 -1622)

წარმოშობით გერმანელი გეოგრაფი და ისტორიკოსი. სწავლობდა სამართალს ლეიდენის უნივერსიტეტში. არაერთი მოგზაურობის შემდეგ, 1615 წლიდან, დასახლდა ლეიდენში, სადაც აირჩიეს აკადემიკოსად გეოგრაფიის დარგში.

Philipp Cluver (1580 -1622)

Geographer and historian of German origin. Studies law in Leiden University. After numerous travels, since 1615, settled in Leiden, where he was elected as a academic in the field of geography.

პიტერ ბერტიუსი (1565 -1629)

ფლანდრიელი თეოლოგი, ისტორიკოსი, გეოგრაფი და კარტოგრაფი. 1593 წლიდან ლეიდენის უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკარი და პროფესორი. მისი ერთ-ერთი უმთავრესი კარტოგრაფიული ნამუშევარია 1600 წლით დათარიღებული მსოფლიოს მინიატურული ე.წ. ჯიბის ატლასი.

Peter Bertius (1565 -1629)

Flemish theologist, historian, geographer and cartographer. Since 1593 is a librarian and professor of Leiden University. One of his most important cartographic works is the world miniature, so-called “Pocket Atlas” dated with 1600.

ჟან შარდენი (1643-1713)

ფრანგი მოგზაური, იუველიერი და ძვირფასი ქვებით მოვაჭრე. 1672-1673 წლებში იმყოფებოდა საქართველოში. 1681 წელს საცხოვრებლად გადავიდა ინგლისში. 1683 წელს ინგლისის ოსტ-ინდოეთის კომპანიის აგენტად (East India Company) დაინიშნა ჰოლანდიაში.

Jean Chardin (1643-1713)

French traveller, jeweler and trader of gemstones. Visited Georgia in 1672-1673. In 1681 moved to England. In 1683 appointed as an agent of East India Company of England in the Netherlands.

გიომ უოზეუ გრელო (დაახლ. 1630-1680)

ფრანგი მხატვარი. სპარსეთში მოგზაურობის დროს თან ახლდა ძვირფასი ქვებით მოვაჭრე ჟან შარდენს. სავარაუდოდ, სწორედ გრელოს შესრულებული უნდა იყოს შარდენის მოგზაურობის ამსახველი ჩანახატები. მათ შორის, მეგრელი მამაკაცის გამოსახულება, რომელიც 1687 წელს ამსტერდამში გამოცემული შარდენის მოგზაურობის წიგნის სატიტულო გვერდზე გვხვდება.

